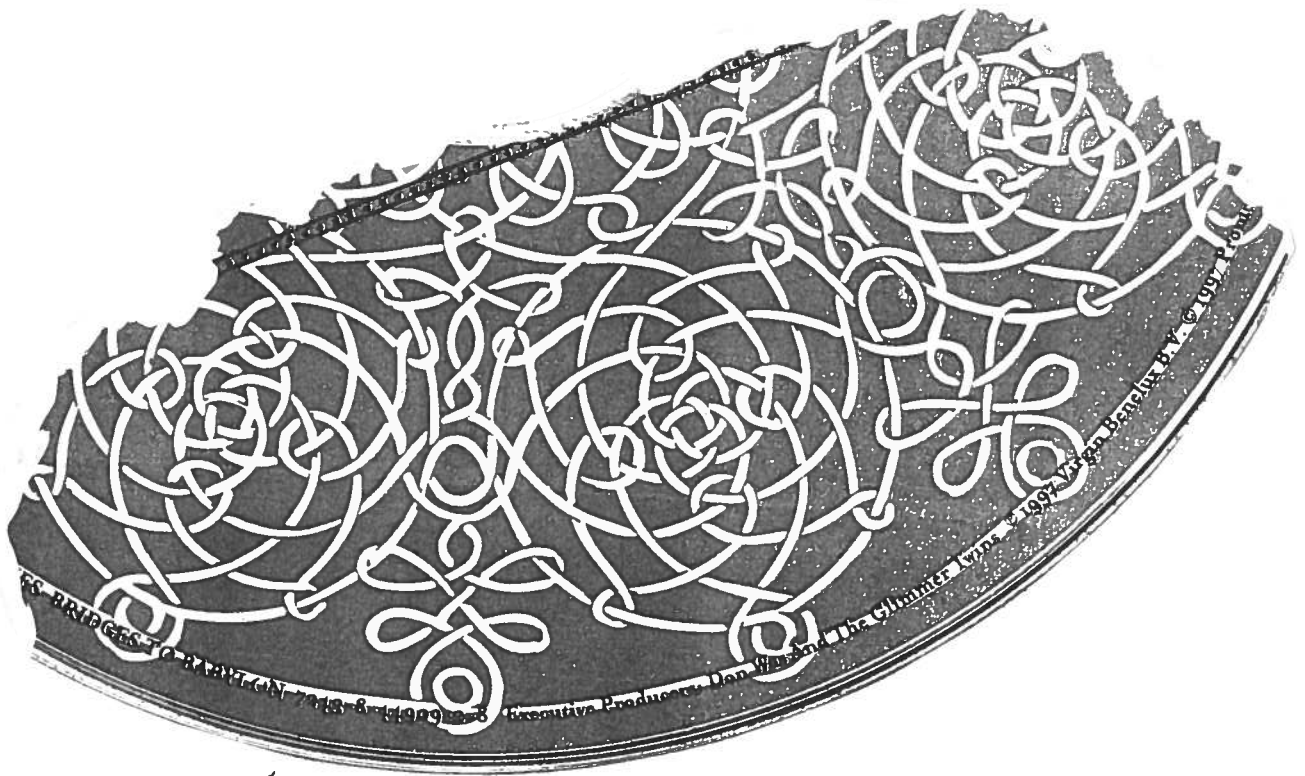


No.12 Juni 1998

# Het Knoope



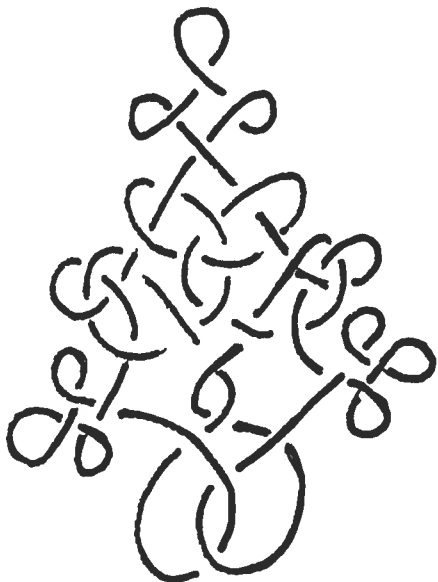
# Knauwertje

## Van De Redactie

*I wanna get my face on the cover and buy 20 copies for my mother  
of the cover of the Rolling Stones ..... Rolling Stones .....*

Dr. Hook & The Medicine Show, 1974.

Bovenstaand citaat is een stukje songtext van een hit van ongeveer een kwart eeuw geleden. Tjah, het is Dr. Hook dan wel niet gelukt om zijn gezicht op een Rolling Stones album te krijgen, maar de vijfde knoop van Albrecht Dürer wel! Zoals je weet heeft Dürer rond 1507 een zestal knoopjes als oefening in de tekenkunst in elkaar gefabriekeerd. Zijn vijfde knoop staat, bijna compleet, op de Rolling Stones CD *Bridges to Babylon* van vorig jaar. Wil je meer weten over Dürer's knoopjes, dan kan ik het werk van G. Egger aanraden; 'Zur Analyse der Sechs Knoten von Albrecht Dürer' in *Das Antiquariaat*, no.8 pp13-14, Wenen 1952. Het ontbrekende stukkie van Dürer's vijfde knoop staat hieronder. Een stuk van de rest op de voorpagina van dit nummer.



Maar laten we het redactionele werk effe niet uit het oog verliezen. Waarover verhalen we ditmaal? De bijeenkomst op Terschelling natuurlijk. Wat een treffen, man! Vanaf deze plaats nogmaals een woord van dank aan de mensen van het Klaas Knop Fonds die ons zo hartelijk hebben ontvangen en uiteraard ook aan Ineke de Kok voor al haar coördinerende werkzaamheden in deze. Er is reeds besloten om volgend jaar weer naar Terschelling te gaan, maar meer daarover in de toekomstige nummers van KK.

Hoe het in maart in Blankenberge gegaan is weet ik niet, want ik heb daar verder niets over gehoord. Zelf zat ik ergens aan de mooie Riviëra een beetje naar knoopjes te kijken. Er was echter iets wat ik mezelf afvroeg. Philip Castelijns uit Mechelen spreekt vaak over 'zele draaiers' en dan bedoelt ie touwslagers (denk ik). Nou vroeg ik mezelf dus af of Vlaamse dorpsnamen zoals 'Dudzele' en 'Vollezele', enzovoorts iets met touw te maken hadden/hebben/hebben gehad? Is het woord 'zele' echt Vlaams of gewoon Castelijns?

Van de keer hebben we twee plaatjes. Een geeft een indruk van Cornelis Kooiman's werk en de andere is van Louis Richardi's knopenbord in New Bedford. Dank aan Randy Penn uit Florida voor het mogen lenen van het negatief.

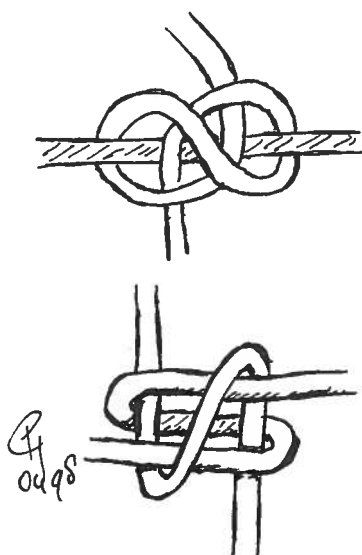
Dit nummer heeft een nieuwe rubriek. Ik heb besloten om in ieder volgend nummer van KK iets over de knoopavonturen van Henry North Grant Bushby te vertellen. Het is een jammerlijke zaak dat ik geen reacties heb ontvangen op het voorstel van Kees Methorst met betrekking tot

---

\* Doorhalen wat niet van toepassing is.

mogelijke wijzigingen in de layout van KK. Daar zijn we dan gauw klaar mee, want er is binnen het KK-project zo gauw geen berg geld om dingen te gaan wijzigen. Sorry hoor Kees!

Ik heb in dit nummer de kopbrekers van Willy Willaart uit Bornem gezet, omdat *ik* de oplossingen reeds gevonden heb. Tjah, ik wel.... In KK13 komen die oplossingen. In KK13 komt trouwens een hele berg materiaal dat er deze keer niet in paste. Zo heb ik de text van mijn februari praatje in *De Hoop* maar op de hele lange baan geschoven, want er zijn wel belangrijkere dingen om over te schrijven.



Charles Warner uit Australië had nog een opmerking naar aanleiding van de Boa Knoop in KK11. Hij was getroffen door de manier waarop je een Hielingsteek uit een Constrictor kunt toveren. In zijn innoverende boek '*A Fresh Approach to Knotting and Ropeworking*' [ISBN 0-9592036-3X], beschrijft hij een *Reciprocal Crossing Knot* (#324). Deze schijnt gebruikt te zijn geweest in het mechanische produceren van vierkantmazig netwerk van metaaldraad. De knoop staat links. Als er trouwens mensen zijn die interesse hebben om een exemplaar van Charles' boek te kopen, moeten ze me dat even laten weten. Dan kunnen we, net als de Amerikaanse knopenleggers aan de Pacific kant meerdere exemplaren tegelijk bestellen en forse korting bedingen.

Verder is er eigenlijk niet zo verschrikkelijk veel te vertellen behalve dan dat mijn 10-jarige nichtje Marscha de Smidt uit Terneuzen in April voor de klas een spreekbeurt over knopen gehouden heeft. Ze kreeg er een 7 voor. Oja, Els Clement, de kuratrice van het Visserijmuseum in Breskens vertelde dat naar aanleiding van de Brexpo er een anders anoniem jongetje op de lagere school in Breskens ook een knopenspreekbeurt heeft gehouden. In feite had ie zelf alle knoopboeken uit de dorpsbibliotheek gehaald en een knopenbord in elkaar getimmerd. Hij kreeg voor zijn spreekbeurt een 9. Je ziet het wel zeker.... het wordt lang wachten totdat we weer een paar sprekers over knopen in *De Hoop* kunnen verwachten!

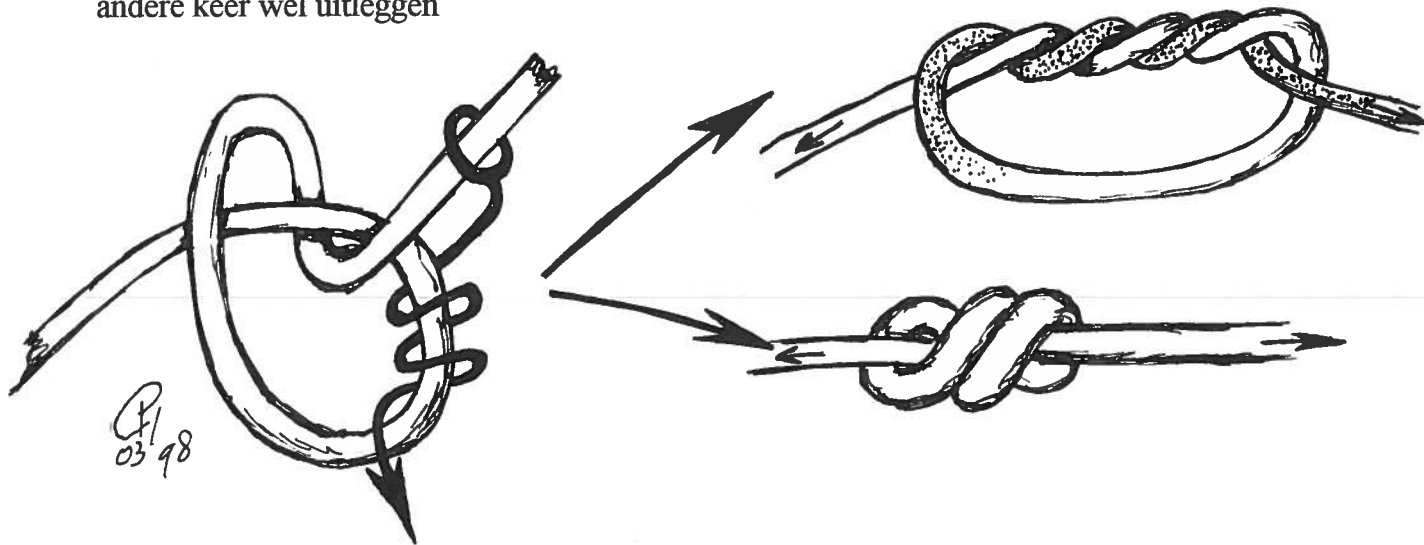
Nog even welkom heten aan Hans Nijdam uit Spijkenisse als nieuwe KK-lezer. Nou, zoals ze in Rotjeknor zo lekker amelodisch kennuh segguh:  
zakjedanmaarnievanjeknopusahhouwuhdan....

Pieter.

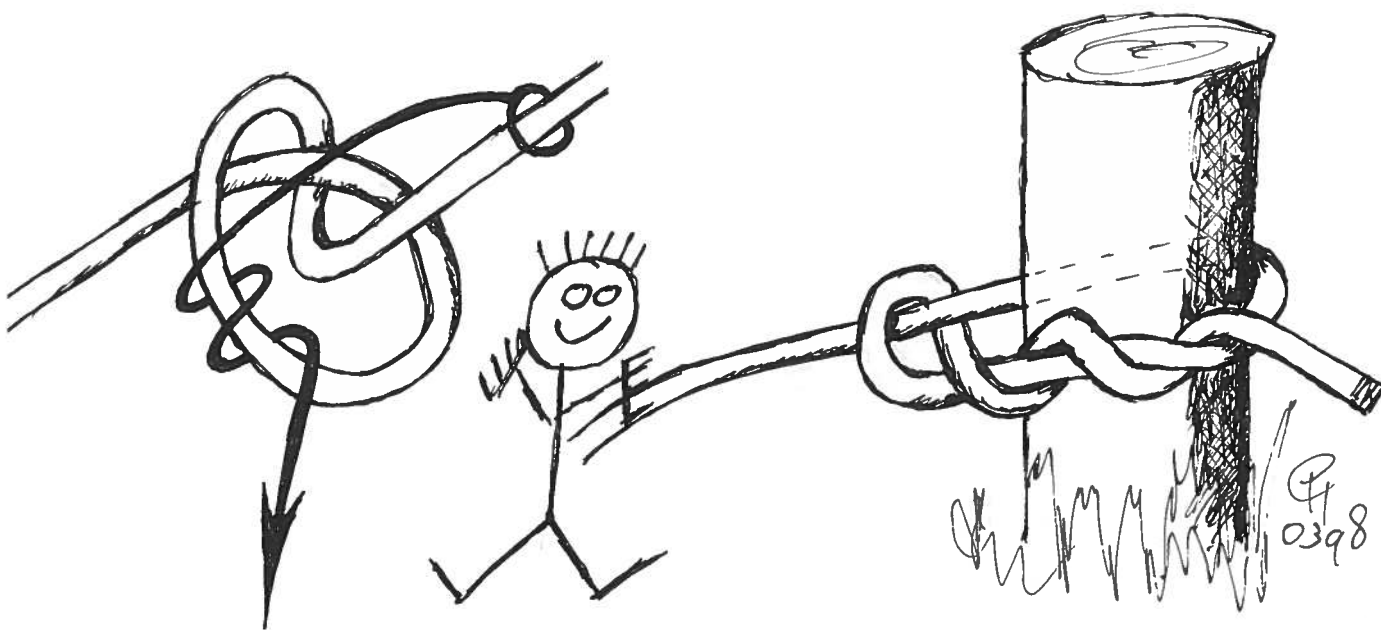


## De Kinder Knoop Pagina De Timmersteek

Als je de simpelste knoop maakt die er bestaat, dan kun je daarmee een hele rits andere knopen maken. Dat doe je gewoon door iedere keer het werkende part nog een slag door de knoop te geven. Die kudde knopen worden "Bloedknopen" genoemd. Waarom ze zo heten zullen we een andere keer wel uitleggen



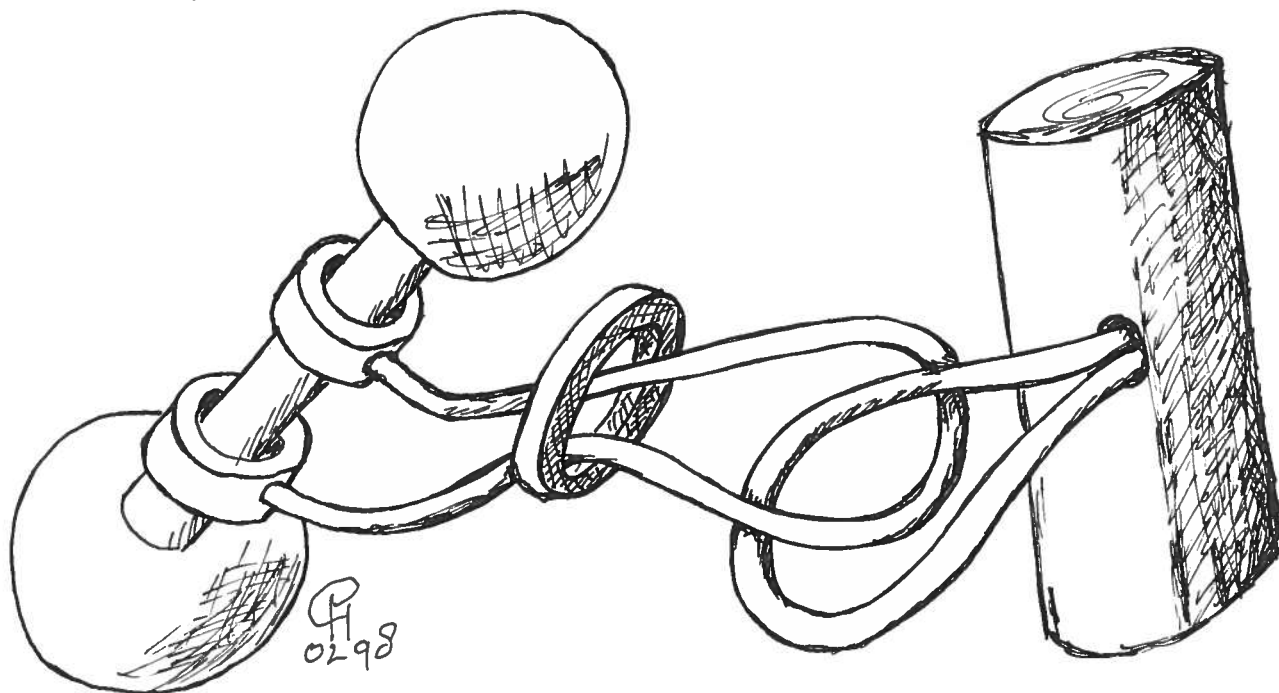
Maaruh, hé! Wachtus effe! Als je je werkende part langs een ander deel van de knoop draait, dan krijg je ook een hele streep verschillende knoopjes. Dat zijn knoopjes die beter bekend staan als Timmersteken. De Timmersteek is een hele handige manier om snel even een touwtje aan een paal vast te zetten. Probeer maar eens!



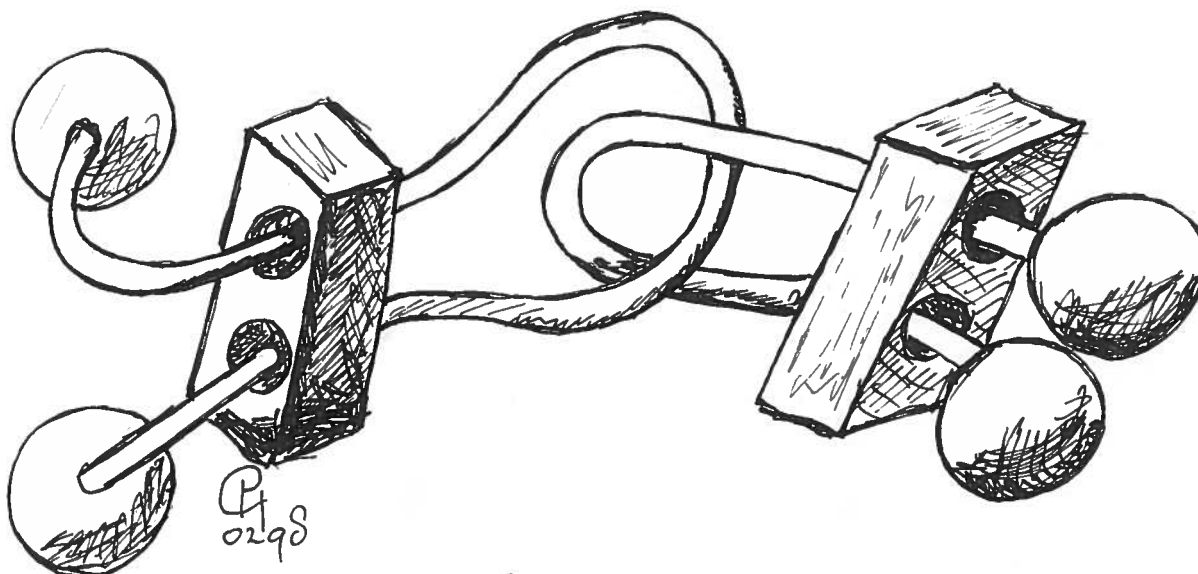
## **Twee Kop Brekers**

Willy Willaart (Bornem)

Bevrijd in de eerste puzzel de ring. De twee busjes die rond de as zitten, zitten los genoeg om te kunnen schuiven en om er een touwtje tussen door te kunnen halen. Het lusje rechts zit vast aan een houtje dat niet door de ring kan.



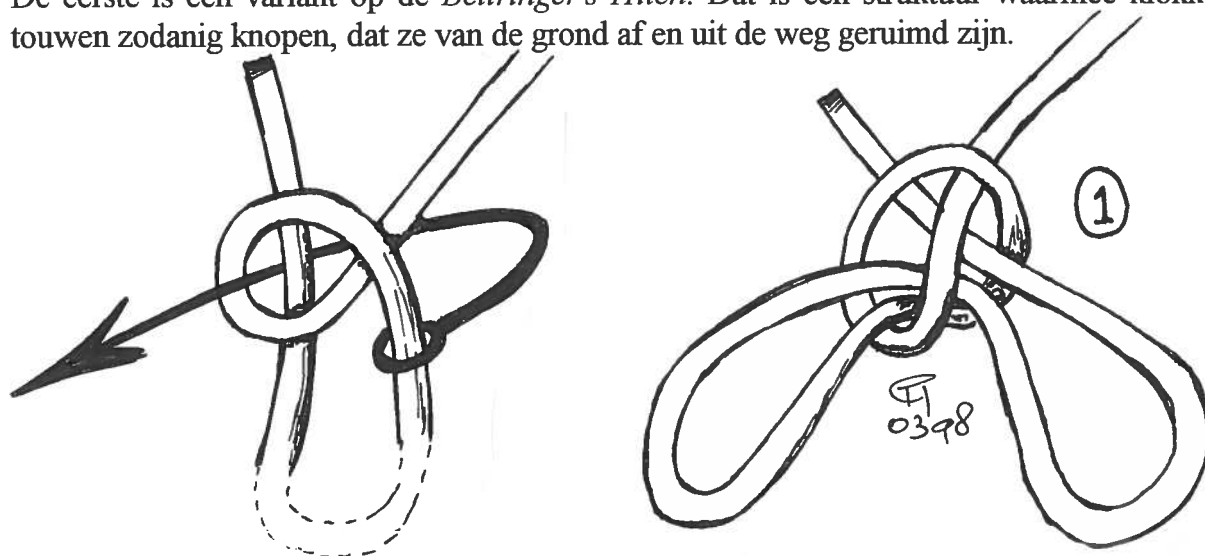
In de tweede puzzel moet je beide touwen uit elkaar halen.



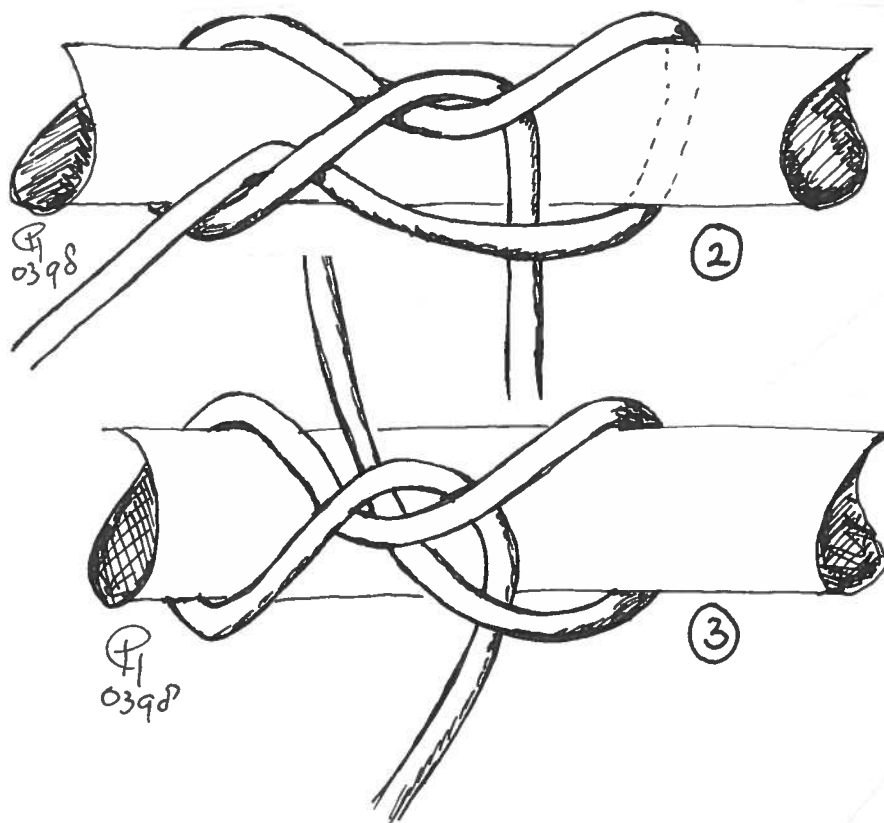
## Brouwsels Van Bushby (1)

Zoals in KK9 beschreven heeft Henry North Grant Bushby eind vorige eeuw, op zijn hele eigen manier, knopen in al hun vormen onderzocht. In deze vervolgserie wil ik een paar van zijn knopenvindsels voorstellen. Het zijn knopen waarvan hij zelf dacht ze ontdekt te hebben, omdat ze niet in de boeken van zijn tijd stonden en bij zijn vele gespreks partners niet bekend waren.

De eerste is een variant op de *Bellringer's Hitch*. Dat is een structuur waarmee klokkeluiders touwen zodanig knopen, dat ze van de grond af en uit de weg geruimd zijn.



De volgende twee verankeringssteken heeft Bushby gevonden tijdens zijn onderzoeken naar relaties tussen bepaalde verbindingsteken. In beide gevallen zijn het structuren die je in het midden van een stuk touw kun steken.

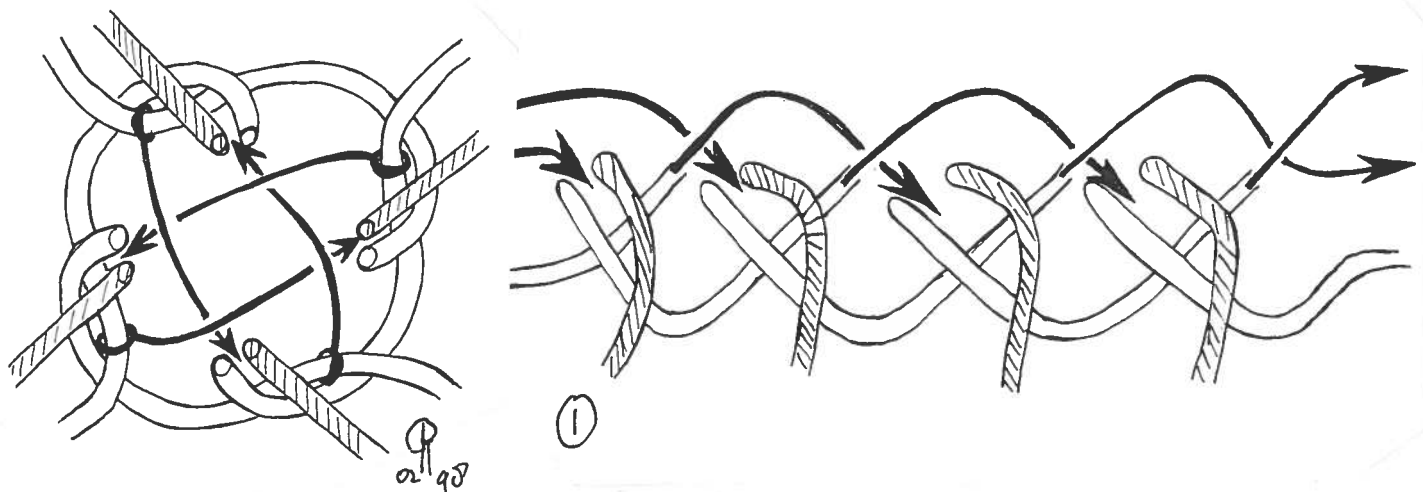


## Twee Ineengewoven Stoppersknopen

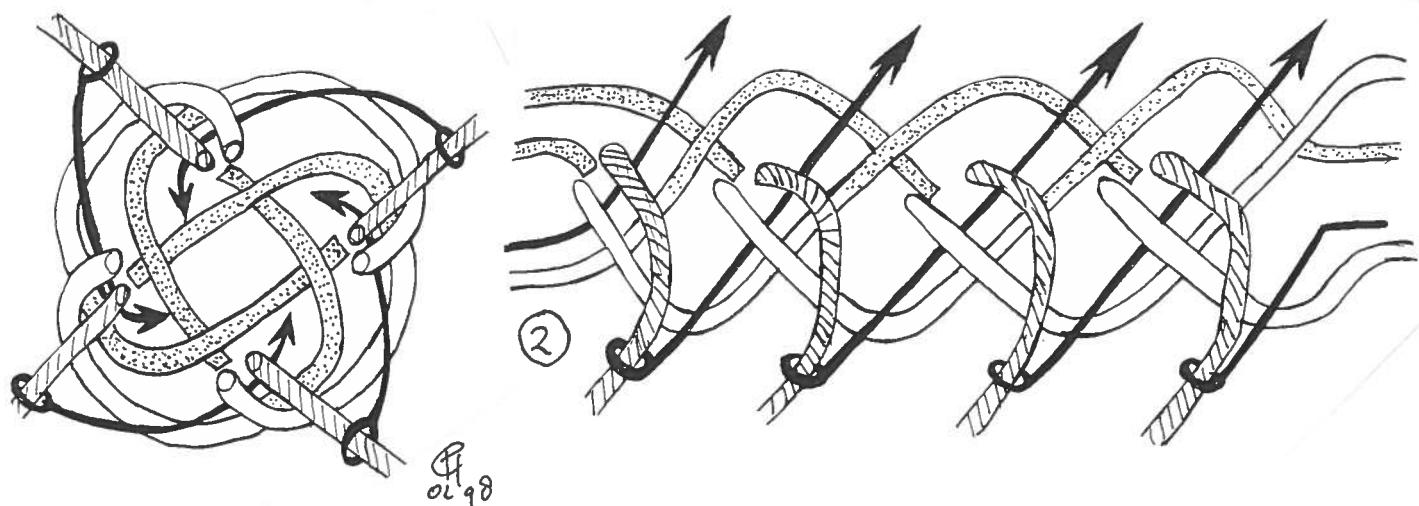
### Frans Masurel (Leiden)

Hier wil ik een knoepje beschrijven dat mooi staat als afsluiting aan het eind van een sleutelhanger of belletouwje. In de tekeningen hieronder wordt zowel het boven- als het zij-aanzicht gegeven van de diverse tussentijdse stadia.

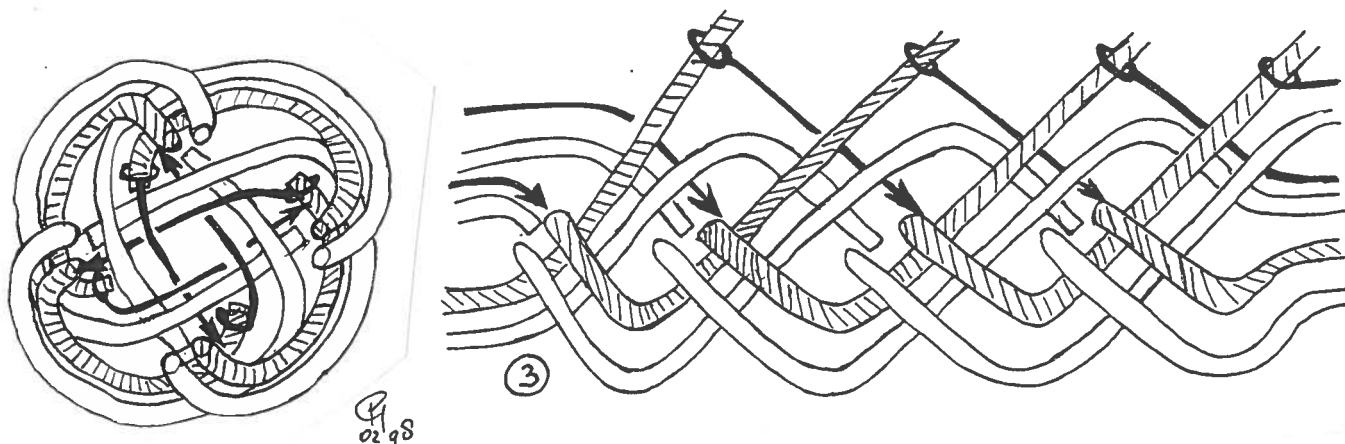
Maak een stammetje waaruit 8 strengen te voorschijn komen. Verdeel die om en om in twee groepen van 4 strengen elk. Houdt een groep strengen volledig vrij van de andere groep. Maak met de eerste 4 strengen een Schildknoop gevolgd door een Kruisknoop (Fig. 1).



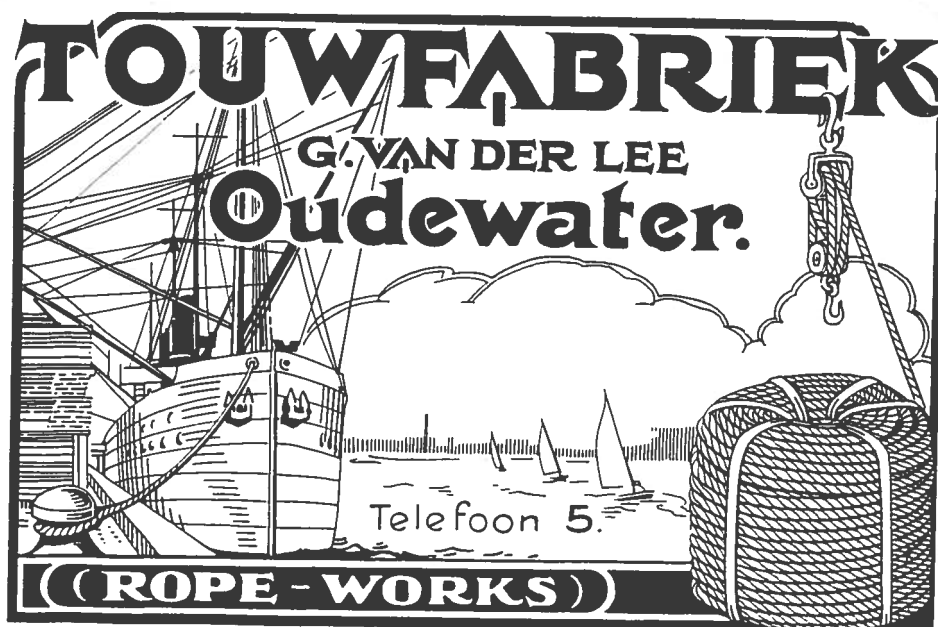
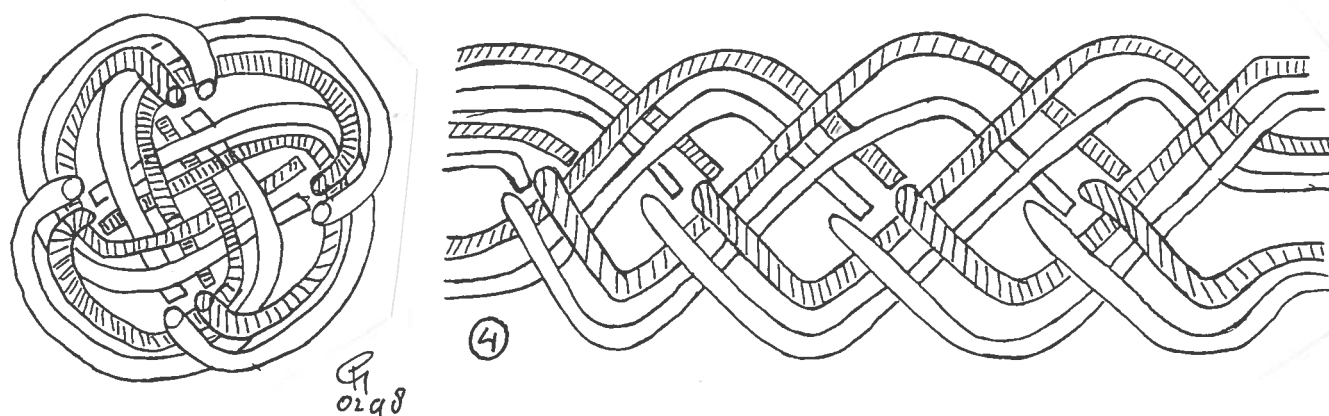
Je krijgt op die manier de eerste van de twee Stoppersknopen. Steek vervolgens de tweede groep strengen zoals in Fig. 2. Je maakt daarmee feitelijk een Schildknoop. Als je dat niet direct ziet, moet je de rest van de strengen even wegdenken. Je begint in feite een tweede Stoppersknoop in de eerste in te weven.



Neem vervolgens de strengen van de tweede groep zoals in Fig.3. Hiermee completeer je de tweede Stoppersknoop.



In Fig.4 zie je hoe de complete knooperuit moet zien. Vanuit dit stadium kun je de paden vermeevoudigen. Veel succes ermee!





## Sobre-gecodeerde Knopen

### Tom Hall (Bastrop/USA)

Hoe beter een knoop gedefiniëerd kan worden, des te minder verwarring kan er ontstaan over welke knoop er bedoeld wordt. Door een betere naamgeving kan er zelfs bepaald worden hoe een bepaalde knoop gebonden moet worden. Dit geldt in het bijzonder voor de kop van een algoritme tabel. Als die kop je geen idee geeft van de codering, dan ben je letterlijk je knoop in het donker aan het binden. Je zult dan blindelings de door de algoritme tabel gegenereerde kruisingen moeten volgen en hopen dat je op de juiste knoop afgaat.

De beste manier om een knoop te definiëren is door middel van een rasterdiagram. Een rasterdiagram heb je echter niet altijd voor handen. Een goede kop in een algoritme tabel kan je helpen bij het bepalen van het rasterdiagram omdat een goede kop van een algoritme tabel je zondermeer zou moeten vertellen wat de codering is, of waarvandaan die het omgekeerde is. Hier komt de term *Sobre codering* om de hoek kijken. De term '*Sobre*' wordt gebruikt om aan te geven dat dit de versie is waarin de kruisingen omgekeerd zijn. De redenen om het woord *sobre* te gebruiken zijn de korthed ervan en omdat het je iets vertelt over de codering van een knoop.

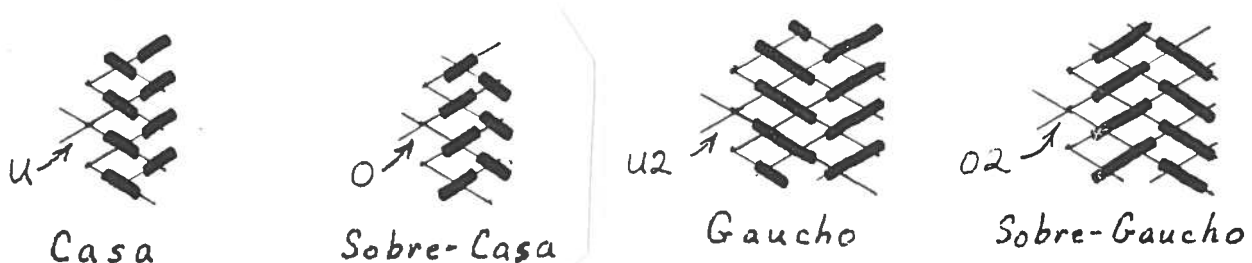
Allereerst bezien we de Reguliere Knopen. Hier kan de staande part vanonder de bochten aan de linkerkant van de knoop komen. In kolom-gecodeerde Reguliere Knopen betekent dit dat de eerste kruising aan de linkerrand van de knoop een onder-kruising (\) zou zijn op de van links naar rechtsgaande **halve slag** (half-cycle). Als de codering voor een dergelijke knoop geïnverteerd wordt, dan wordt de eerste kruising een over-kruising (/) op de van links naar rechts gaande halve slag. Daardoor zou de staande part over de bochten aan de linkerrand van de knoop gaan en hebben we de sobre-vorm van de Casa Knoop. Omdat het woord *sobre* in de Spaanse taal *over* of *boven* betekent, kun je makkelijk onthouden hoe de codering van een knoop is. In de geïnverteerde coderingsvorm hebben we een over-kruising aan de meest linkse kolom van de knoop.

Bij Geneste Knopen hebben de meest voorkomende vormen zoals Pineapple knots, Horn knots, Hood knots en Grant knots allen een essentiële codering waar de binnenste bochten onder het weefsel van de knoop zitten. Als de codering van dergelijke knopen omgekeerd wordt, dan worden de binnenste bochten over-kruisingen. Dat wil zeggen dat ze boven het weefsel komen te liggen. Daarom is het woord *Sobre* een goede manier om te herrineren wat er in de knoop gaande is. Het woord *Sobre* draagt ook niet bij aan de verwarring zoals de termen '*over*' danwel '*omgekeerd*' dat wel doen. Zodra je het woord *sobre* tegnkomt, weet je dat de codering geïnverteerd is. Dus dat de dingen die gewoonlijk '*onder*' zijn nu '*boven*' geworden zijn en omgekeerd.

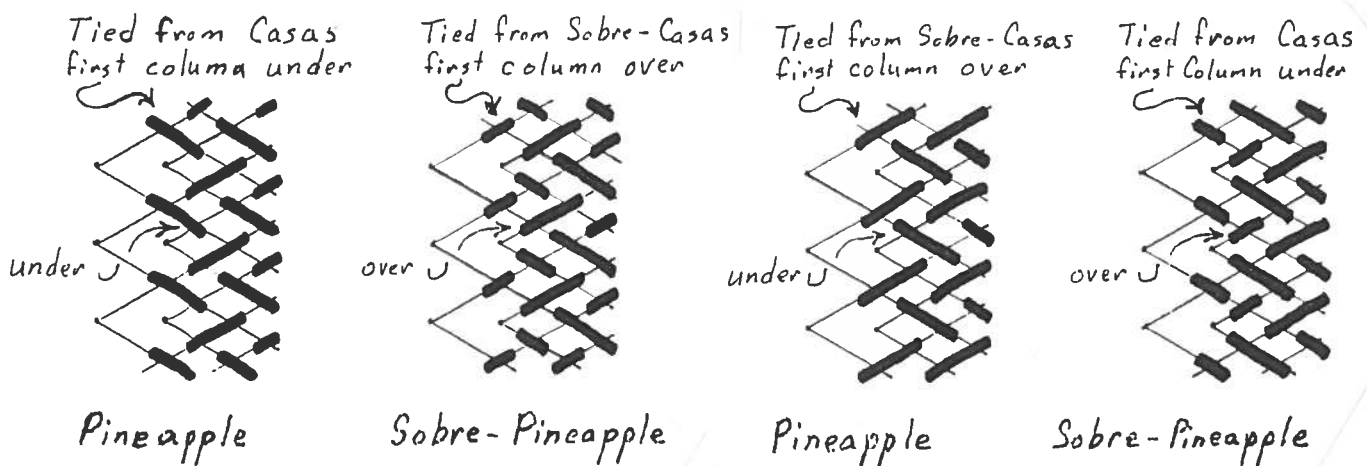
Hier zijn enige voorbeelden van verschillende coderingen en geïnverteerde vorm ervan:

Ons eerste voorbeeld is een **Casa Knoop** waar de eerste kolom vanaf de linkerkant van de knoop een onder kruising (U) voor een van links naar rechtsgaande halve slag. De geïnverteerde coderingsvorm van de Casa Knoop is dan de Sobre Casa Knoop. De eerste kolom is nu een overkruising (O) voor de van links naar rechtsgaande halve slag.

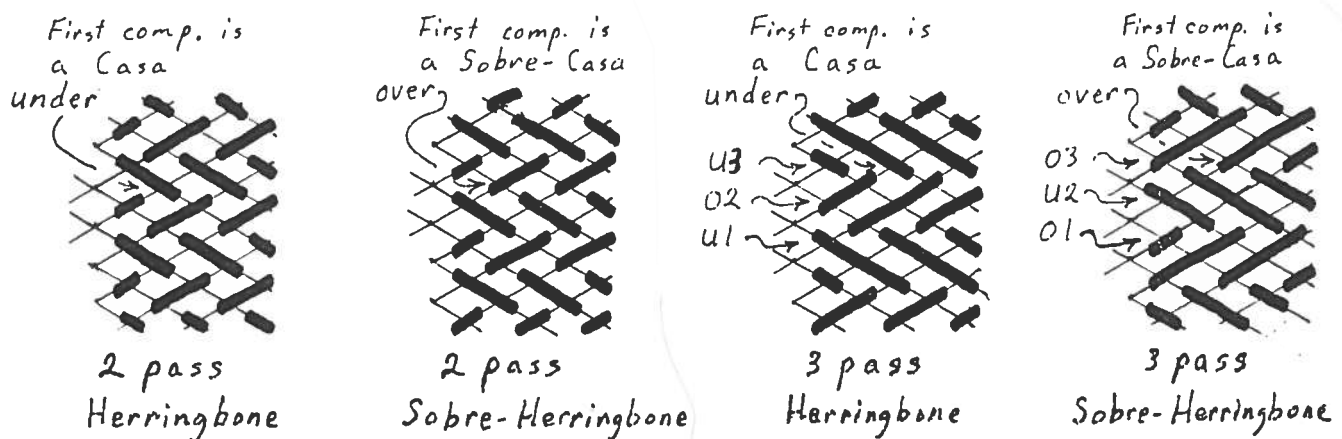
Het tweede voorbeeld is een **Gauche Knoop**. De bijbehorende geïnverteerde codering is de Sobre Gauche Knoop. Hier geldt hetzelfde als voor de Casa Knoop, omdat beide knoopklassen kolomcoderingen hebben. De Sobre Gauche Knoop heeft een overgaande kruising in de eerste kolom vanaf de linkerkant gezien voor de van links naar rechtsgaande halve slag.



Het derde voorbeeld is een **Pineapple Knot** (Ananas Knoop). Bij de essentiële codering voor een Ananas Knoop liggen de binnenste bochten onder het weefsel van de knoop. Als de codering geïnverteerd wordt, dan komen bij de Sobre-Pineapple Knot de binnenste bochten boven het weefsel van de knoop te liggen. Een dergelijke knoop verschilt veel van de Pineapple Knot, maar met de Sobre-toevoeging aan de naam weet eenieder, die een Pineapple Knot kent, wat er aan de hand is. Iets anders is dat Standaard Pineapple Knots door het ineenweven van Casa Knopen kunnen ontstaan. Sobre Pineapple Knots kunnen door middel van ineengewoven Sobre Casa Knopen verkregen worden. We kunnen nu definiëren welke knoop gebruikt was om de Pineapple Knot te maken. Dit wordt door middel van de diagrammen geïllustreerd.



Het vierde voorbeeld is een rij-gecodeerde Haringgraat Knoop. Bij een 2-pass Haringgraat Knoop en de bijbehorende 2-pass Sobre Haringgraat knoop lijken beide knopen eens. Het verschil zit echter in de manier waarop beide knopen gebonden worden. Bij Standaard Haringgraat Knopen gebruikt men eerst een Casa Knoop en vervolgens een Sobre Casa Knoop. Bij de Sobre-Haringgraat Knoop bindt men eerst een Sobre Casa Knoop en vervolgens een gewone Casa Knoop. Bij een 3-pass Haringgraat Knoop kun je zien dat de eerste component een Casaa Knoop was. Dit ziet men in door het aantal kruisingen te tellen die gemaakt worden bij de verzameling van drie opeenvolgende van links naar rechtsgaande halve slagen. De 3-pass Haringgraat Knoop heeft een halve slag met U1. De volgende halve slag heeft een O2 en de laatste halve slag is U3. Daardoor krijgen we in totaal 4 onder- en 2 over-kruisingen. Je kunt dus zien dat de Sobre Haringgraat Knopen meer overkruisingen hebben dan de Sobre Haringgraat Knopen aan het begin van de van links naar rechts gaande halve slagen.



Het tellen van de kruisingen aan het begin van de van links naar rechtsgaande halve slagen gaat ook op voor andere knoopklassen om te zien of ze van het Sobre-type zijn of niet. Door het verschil tussen de 'natuurlijke codering' en de sobre-vorm te onderzoeken zul je beter gaan begrijpen hoe bepaalde knopen worden gebonden. Dit kan een grote steun zijn. Bij de geneste knopen halveert de invoering van de term 'sobre' het aantal reeds bestaande knoopnamen. Daardoor wordt de reeds bestaande verwarring in de knoopwereld verminderd.

## Wist je dat...

... ze in Zeeuws -vlaanderen *knopen leggen* en *knopen geven*? Er is een subtiel verschil tussen beide termen. In de dikke van Dale kon ik er niets over te vinden.

## **Voor Hen Die Terschelling Niet Gehaald Hebben.**

Zaterdag 4 april was er in West Terschelling in het dorpshuis aan de Torenstraat de laatste officiële kursusavond van het Klaas Knop Fonds (KKF) vóór de jaarlijkse examens. Op die avond waren er tussen alle Klaas Knoppers een berg *mensen van de wal* aanwezig. Meer precies hadden Cindy en Leo van Dalsen, Erik Zwol, Ineke de Kok, Henk en Ria Luiten, Carmen Kluën en ikke met het pontje van rederij Doeksen vanuit Harlingen de woeste Waddenzeebaren naar het Terschellinger Eiland getrotseerd. Het initiatief om in West-Terschelling knopen te gaan praten was ontstaan naar aanleiding van onze zoektocht een waardige opvolger voor het Brexpo evenement van vorig jaar te vinden. Als Nederlandstalige knopenlegger ligt het voor de hand eens in je leven iets meer over het Klaas Knop Fonds vernomen te hebben dan alleen datgene wat je in het voorwoord van het ANWB boekje *Schiemanswerk* van W.P Coolhaas kunt lezen. Als Terschellinger traditie bestaat het Klaas Knop Fonds al bijna 75 jaar en dat is bepaald niet mis in de knopenleggende wereld! Het plan om in Terschelling knopen te gaan juten was dus gauw geregeld. Ineke de Kok uit Dordrecht wierp zichzelf op als koordinatrice van het evenement en regelde de kontakten en jeugdherbergreserveringen. Op Terschelling zaten de Klaas Knoppers ook niet stil en dit relaas is dan mijn verslag van wat we allemaal meegemaakt hebben. Eigenlijk had je er beter zelf bij geweest, maar dat kan waarschijnlijk volgend jaar.

Volgens het programma, aangeplakt naast de deur van het dorpshuis, was zaterdag avond 4 april vanaf 19.00 uur, het huis gereserveerd voor 'Het Klaas Knop Fonds' met als programma 'Steken en Splitsen'. Ietsjes voor zevenen begonnen inderdaad de eerste knopenleggers binnen te druppelen en stipt op tijd ving de avond aan. We werden welkom geheten door secretaris Gerard Ruyg, die ons trots vertelde van de rijke historie van het fonds. De handgeschreven notulen van alle vergaderingen teruggaand tot 1961 toonden aan dat het fonds een uiterst rijk verleden heeft gekend. De 20 aanwezige KKF-leden bewezen dat die rijkdom heden nog onverminderd voortduurt. Dat gaat uiteraard niet zomaar, want Gerard vertelde ons dat er een hele organisatie achter het Klaas Knop Fonds steekt. Zelfs de burgemeester van Terschelling, mevrouw van Beukeren, is ingeschakeld als voorzitter. Ijs en weder dienende zou ze trachten nog even te komen kijken. Er was echter teveel ijs die avond, maar laat ik niet op alle details ingaan. Over de organisatorische structuur van het KKF en het examen kun je in KK8 uitgebreid lezen. Een paar dingen wil ik hier nog wel belichten.

Het eerste wat mij duidelijk werd was dat het KKF-examen niet voor iedereen weggelegd is. Je kunt Clifford Ashley heten, maar als je niet trouw drie achtereenvolgende winters lang in Terschelling op cursus bent geweest, dan kom je niet in aanmerking om examen te doen! Tjah, ze houden, geheel terecht, nogal erg hard vast aan traditie daar op Terschelling (zucht). Op een avond als de onze zie je dan ook al gauw dat '*de echte*' knopers diegenen zijn die ooit eens glansrijk zijn geslaagd voor hun examen. Dat examen bestaat overigens uit een 14-tal delen waarvoor je een cijfer (van 1 tot 10) kunt halen. Het behaalde resultaat wordt netjes in het grote schrift van de secretaris bijgehouden. Als je 84 punten hebt gescoord, dan ben je geslaagd. De meesten slagen, maar het komt voor dat een enkeling zakt. Zakken doe je niet zomaar. Zelfs niet als de leraar toevallig een hekel aan je heeft, want dat kan niet. De

examencommissie bestaat uit onafhankelijke examinatoren, die overal vandaan komen en jou gedurende twee volle werkdagen hard aan de tand voelen. Wat dacht je van een examendag van s'morgens 9 uur tot s'middags zo 5 uur? En dan twee keer? Als je niets over knopen weet, dan bestaat het niet dat er ten onrechte examenpapieren worden uitgereikt. Je kunt dus konkluderen dat het examen beslist niet mals is. Je krijgt het niet zomaar kado, daar moet je wel wat voor doen! Maar ondanks alle belemmeringen die de kandidaten in de weg staan, heeft het KKF reeds zo'n 500 volleurde schiemannen geproduceerd. Er zijn prachtige verhalen van hoe *mensen van de wal*, want zo heet iedere niet-terschellingenaar, proberen om examen te komen doen. Wat dacht je van die jongen uit Harlingen wiens Terschellinger Oma hem ieder weekend, drie winters lang, onderdak bood om de kursus te kunnen komen volgen? Of die jongeman uit Brussel die dolgraag naar Terschelling wilde verhuizen om te kunnen komen leren knopen en splitsen? Ondanks de strakke regels vindt iedereen bij het KKF een enorme willigheid om te helpen. Toen ik zelf in 1986 op de Faroer-eilanden woonde hebben leden van het KKF bij mij persoonlijk thuis een doos knopen afgeleverd. De jongeman in Brussel is ook zo getroost.

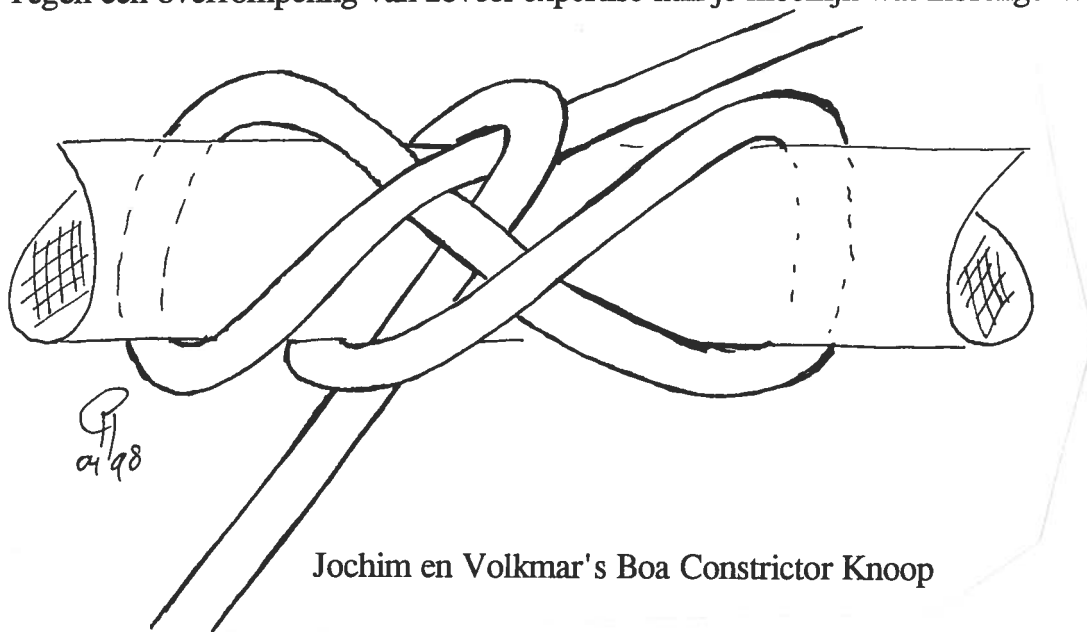
De stichting wordt ook regelmatig geraadpleegd door knopenleggers in den lande. De oorzaak daarvan ligt in het feit dat het KKF zich jarenlang op de Amsterdamse Hiswa-botenbeurs present heeft gemeld. Op hun stand kon je knoopwerk op maat bestellen. In de kasboeken van het KKF vindt je dan ook terug dat mevr. Sprenger uit de Amsterdamse Rivierenlaan 242 op 12 maart 1941 bij het fonds een bordenkwast voor 55 cent gekocht heeft. Bordenkwasten zijn jarenlang een KKF-export geweest. Daarover straks meer.

De oprichter van het fonds, Klaas Knop zelve, zat ook niet stil om zijn geesteskind aan de wereld bekend te maken. In 1934 klopte hij nota bene aan op de voordeur van het koninklijke paleis! Met zijn koffertje knopen ging hij op audiëntie ging bij Hare Majesteit Koningin Wilhelmina. Hij mocht als dank haar jacht *Piet Hein* met zeemansknoopwerk versieren. Als je wilt weten wie die man eigenlijk was, moet je op de middenpagina kijken. Op het plaatje van 1934 zie je hem met bril helemaal links achter staande tussen de gordijnen. Het plaatje komt overigens uit het archief van Gerard Ruyg, die het KKF-werk van zijn vader overgenomen heeft. Zijn vader heeft het indertijd, nadat Klaas Knop zichzelf terugtrak, voortgezet.

En hoe gaat dan zo'n kursus avond? Toen wij er waren werd er in vijf groepjes gewerkt. Er was een tafel voor respectievelijk de eerste jaars, de tweede jaars, de derde jaars, de commissie en een demonstratie staaldraad splitsen. Laat ik vertellen wat ik aan iedere tafel meegemaakt heb.

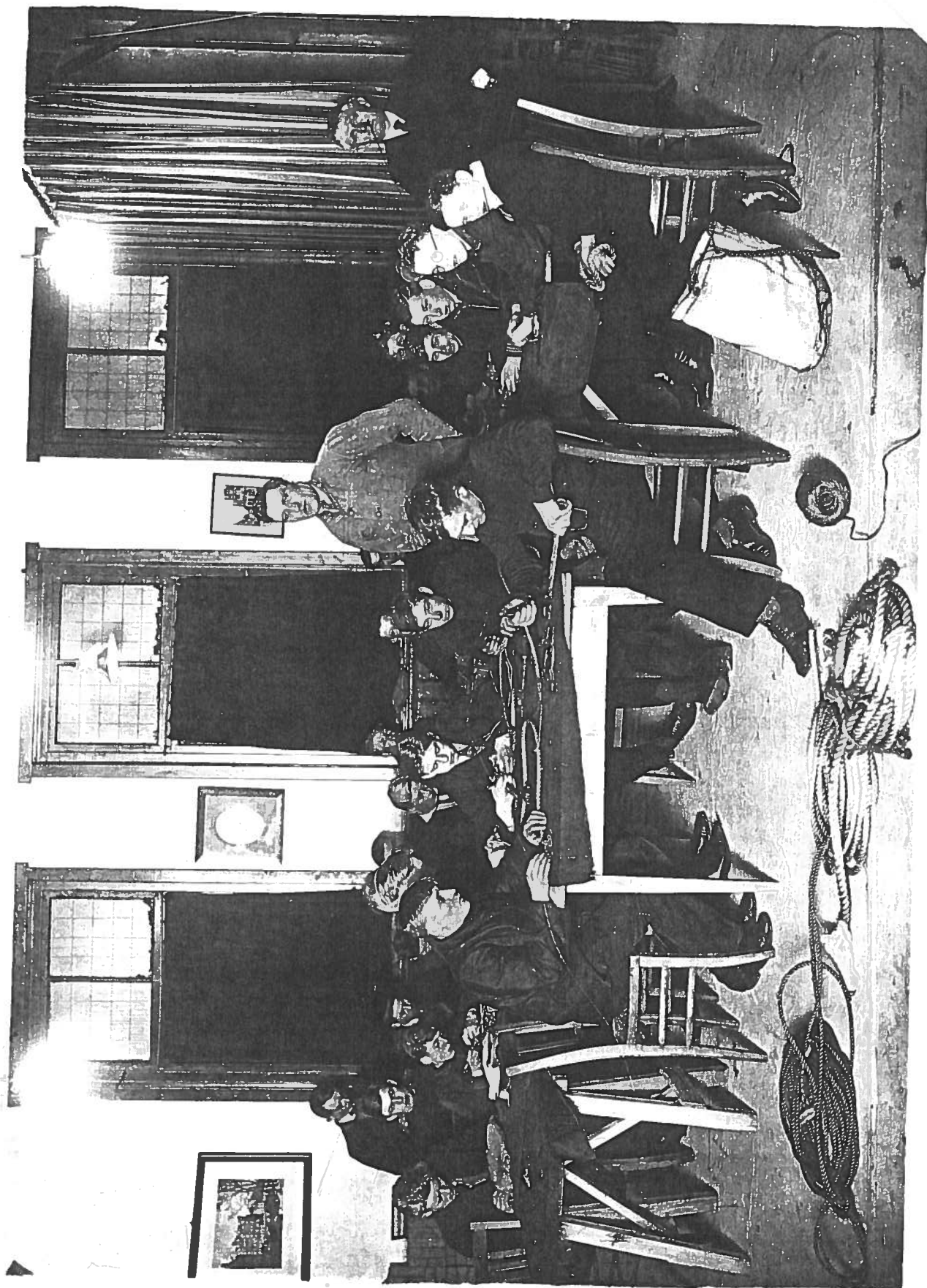
Ik dacht aan de eerste klas tafel te beginnen. Dat was dus mooi mis, want daar zaten tweedejaars leerlingen Annelien Bloem en Welmoed Dekker elkaars notaten bij te werken. Het is de leerlingen namelijk toegestaan om aantekeningen te maken, die ze tijdens het examen mogen inzien. De schriften van Annelien en Welmoed stonden bol met text en talloze tekeningetjes van allerlei schiemanstechnieken. Annelien was op de kursus gekomen om zeilersknopen te leren. Op een volgende tafel lagen ankers en blokken om mee te oefenen. Aan weer een andere tafel, c.q. workmate, werd er door enige lieden ijverig ge-oefend om 6-strengs staaldraad te splitsen.

Aan de derde klas tafel ontmoette ik zeevaartschool leerling Volkmar de Vries, die aan de 12-jarige Jochim Wobbes uit de eerste klas aan het uitleggen was hoe een Schootsteek te maken om een vlag aan een lijn vast te zetten. Toen Jochim die kende werd er gekeken naar variaties op de Schootsteek. De Dubbele Schootsteek en de Schootsteek met Slip kwamen aan de orde. Wat me wel verbaasde was het bestaan van een *Boa Constrictorsteek*, waarbij men volgens Jochim *'de werkende part van een Mastworp een slag geeft en onder de staande part beknelt'* (zie plaatje). Volkmar verzekerde me dat die steek vaak gebruikt werd om snel een eind af te takelen. Tegen een overrompeling van zoveel expertise kun je moeilijk wat inbrengen..... 😊



Aan de commissie tafel ontmoette ik Martin Buren, met 113 punten geslaagd, bezig met een imponerend stukje sierknoopwerk. Hij toonde me tevens een zaklamp, die hij met een Turkse Knoop van zo'n 100 parten en 31 bochten aan het bekleden was. Martin was duidelijk door het knopenleggen gebeten. Hij vertelde dat ie voor zichzelf een Ashley gekocht had en schroomde niet om daar moeilijke knopen zoals #965 enzo uit te reproduceren. Toen ie echter het Knobbelknoopje uit KK10 zag maakte hij die ook even!

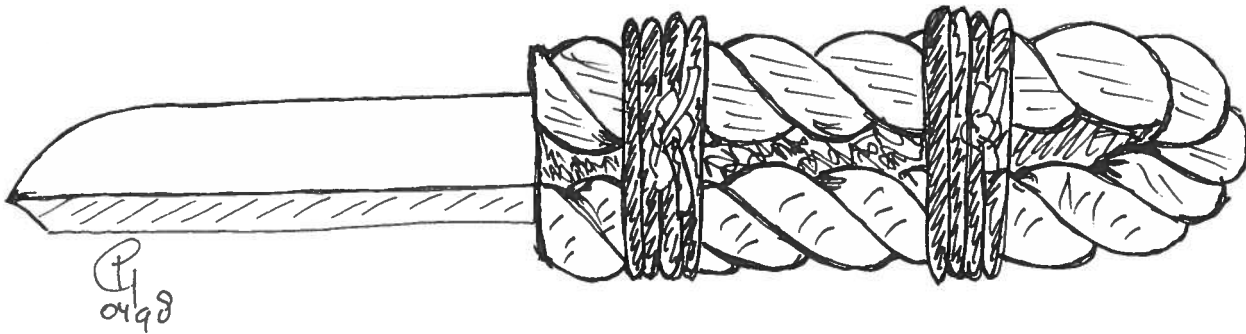
Het fonds is ook op het oostelijk deel van Terschelling actief. Als representant van die groep trof ik Gerrit Doeksen uit Midsland. Hij vertelde me over een andere aloude Terschellinger (zeemans)traditie: gespekte matten. Men neme een stuk zeildoek en beginne daarop een of ander patroon 'te borduren'. Het is geen echt borduren, want je gebruikt geen kruissteek, maar een soort van terughaalsteek. Nou ja, wat ik ervan begrepen heb. In ieder geval heeft Henriëtte Beukers het al uitgebreid beschreven in *Handwerk zonder grenzen*, [2/1988, april, blzn. 57-62]. Gerrit is naast een hoop andere hobbies ook gebeten door knopen. Hij toonde in zijn map een kranteartikel over de IGKT Knotting Extravaganza van 1986 in Greenwich. Hij heeft het welwillend aan ons geleend om in KK13 te plaatsen.







Aan de tweede klas tafel kwam ik in gesprek met Arie de Jong, de messenmaker van het KKF. Varensman Arie was onlangs gepensioneerd en het was duidelijk dat heel zijn leven door knopen beïnvloedt is geweest. Hij was ooit voor het KKF examen met 134 punten geslaagd en sindsdien gewoon maar blijven knopen. Tijdens zijn vele buitenlandse reizen had hij zijn ogen beslist niet in zijn zeezak gehouden. Hij kon schitterend vertellen over een reis naar Noorwegen waar hij gezien had hoe twee mannen in één keer drie strengen tegelijk wegsplitsten in een 6-strengs wire. Arie liet een paar van zijn zelfgemaakte bordekwesten zien, die het KKF door de jaren heen bij bosjes heeft verkocht om aan enige financiële middelen te komen. Zijn gekroonde allemanseinden werkte hij met zeehondenbont (van damestasjes!!) af. Hij draait er ook zijn hand niet voor om een stukje houtsnijwerk voor zijn messen en scheepskist handvaten te maken.



Het Scheepsmes van Arie de Jong.

Tegen het eind van de cursus avond riep Gerard Ruyg ons allen bijeen om wat van de examenwerkstukken te komen bewonderen. We waren eerder op de avond met hem door het dorp naar de materiaalzolder boven het Loodswezen gewandeld om die stukken op te halen. Een verhaalrijke tocht met meer dan één vleugje nostalgie, want de 65 jaar oude voormalige reddingsboot *Brandaris* lag namelijk in de haven en overal in het dorp vindt je iets over knopen. De KKF materiaalzolder is ronduit paradijselijk te noemen. Alle KK-lezers die daar tussen de kuilen manilla, sisal en hennep stonden te watertanden zullen je dat vertellen. Gerard liet zien hoe het meeste van het examenwerk uitgeplozen en herbruikt wordt. Hoewel het KKF niet direct een materiaalprobleem kent, wegens de stapels goodwill die de stichting in den lande heeft, gaat men toch zuinig met het schaarse touw om. Dus daar stonden we dan, aan een tafel met een grote berg examenknoopsels. Gerard legde uit hoe men naar het marlwerk kijkt. Of men de Marlsteek korrekt gebruikt heeft, danwel een Postpakketsteek toegepast heeft. Hij toonde de aangepaste exameneisenlijst. Vroeger werd er qua kennis veel meer van de leerlingen verlangd, maar hij zei dat je ergens grenzen moest vinden. Op mijn vraag waarom de leerlingen de kompasstreken moesten kunnen opzeggen, omdat die m.i. weinig met knopen te maken hebben, bleek dat dit een zo gegroeid te zijne traditie was. Klaas Knop vond dat belangrijk. Maar Gerard vond dat vragen zoals '*waarvoor dient de kettingknoop*' feitelijk ook vergezocht konden zijn. Sierknoopwerk is niet direct het hoofdbestanddeel van het schiemanswerk. Ter afsluiting van de cursus avond zorgde Gerard ervoor dat de

aanwezige KK-lezers allen twee verfkwaststelen kregen om zelf een bordekwast te fabrieken. Omdat wij zelf eigenlijk een beetje te weinig knopen hadden meegebracht om de meesterknopers van Terschelling te imponeren mochten we proberen om voor volgend jaar een bordekwast te maken. Die zou dan deskundig beoordeeld worden.

Rond half negen was er de afsluiting van de kurususavond, maar zoals dat tussen knopenleggers altijd schijnt te moeten gaan, werd er toch nog even tot middernacht doorgekletst. Erik van Zwol toonde zijn minitieuze knoopwerk, Leo van Dalsum's mobiele knopenbord-pet trok belangstelling, Ria en Henk maakten legio plaatjes van het gehele knoopebeuren. Ik gaf een demonstratie van wat je met RK23 kunt en zo had iedereen wel wat. Het gesprek ging in grote lijnen weliswaar over knopen, maar tijdens de avond stonden de scanners niet stil. Iedereen binnen het KKF heeft daarnaast nog een taak in het reddingswezen. Ze redden dus niet alleen knopen daar op Terschelling!

Hier eindigt dan mijn impressie van die fijne avond op Terschelling. Jammer dat het zo kort duurde. Het KKF heeft op een voortreffelijke wijze gastvrijheid verleend en Ineke heeft alles netjes georganiseerd. De algemene concensus op het pontje terug naar Harlingen was dat we volgend jaar weer gaan, maar.... dat we dan wel naast onze bordekwasten ook nog wat echte knopen meebrengen!

ALGEMENE TOUWCENTRALE

**JACQUES Jean**

**KOORDENHANDEL**

Kammerstraat 4 - 9000 GENT  
Tel. 091/25.35.64

H.R.G. 96.107  
P.C.R. 000-0882433-24  
B.T.W. 588.132.081

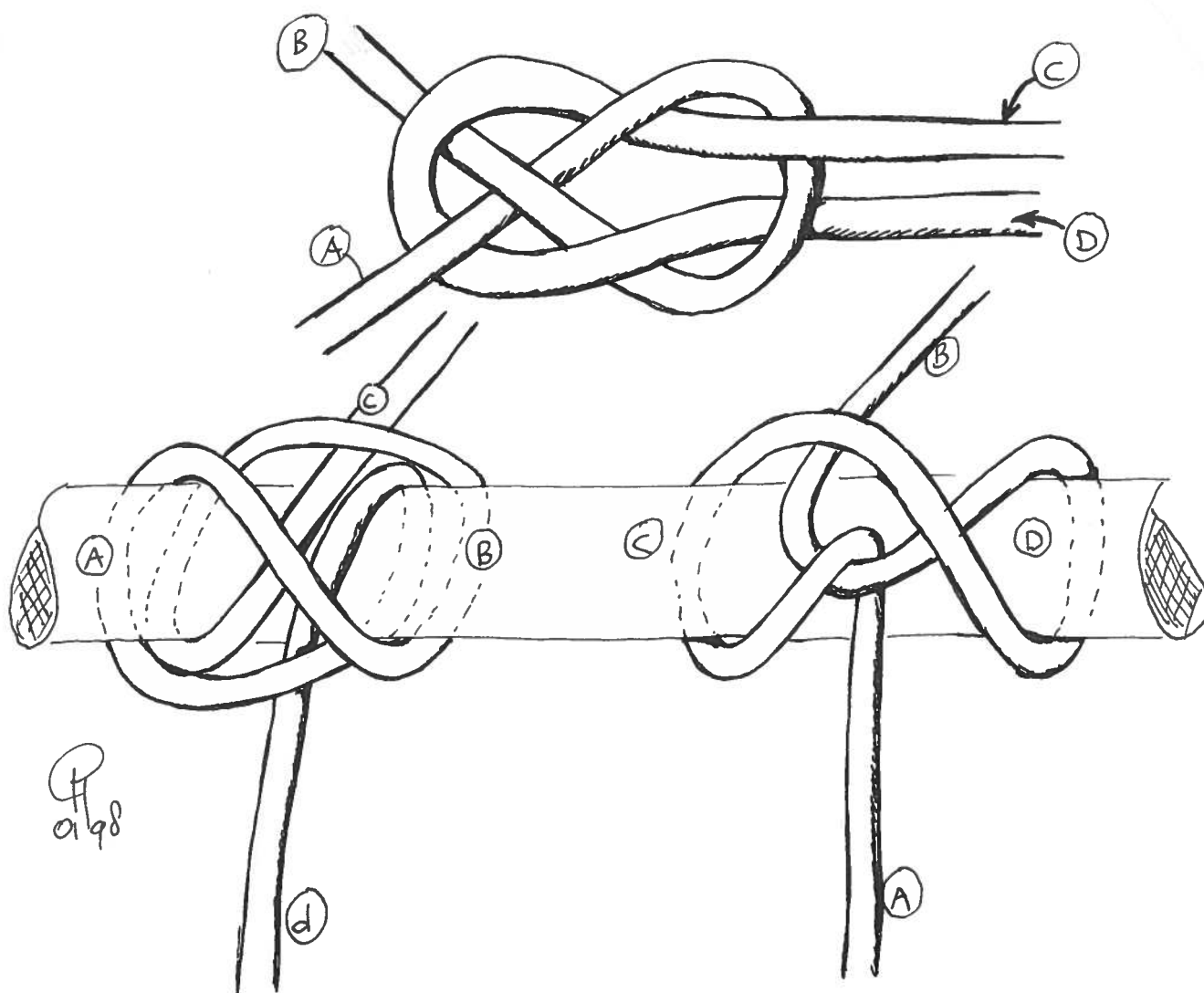
TOUWEN - KABELS - FICELLEN - GARENS in PERLON  
KATOEN - VLAS - JUTE - HENNEP e.a.  
SCHOMMELS - TOUWLADDERS - KATROLLEN - SPLITSWERK  
SINGELS - LINTEN - PAKNAALDEN - STRENGEN enz.

OPEN VAN 9 U. TOT 12.30 U. EN VAN 14 U. TOT 18 U.  
ZON- EN MAANDAG GESLOTEN

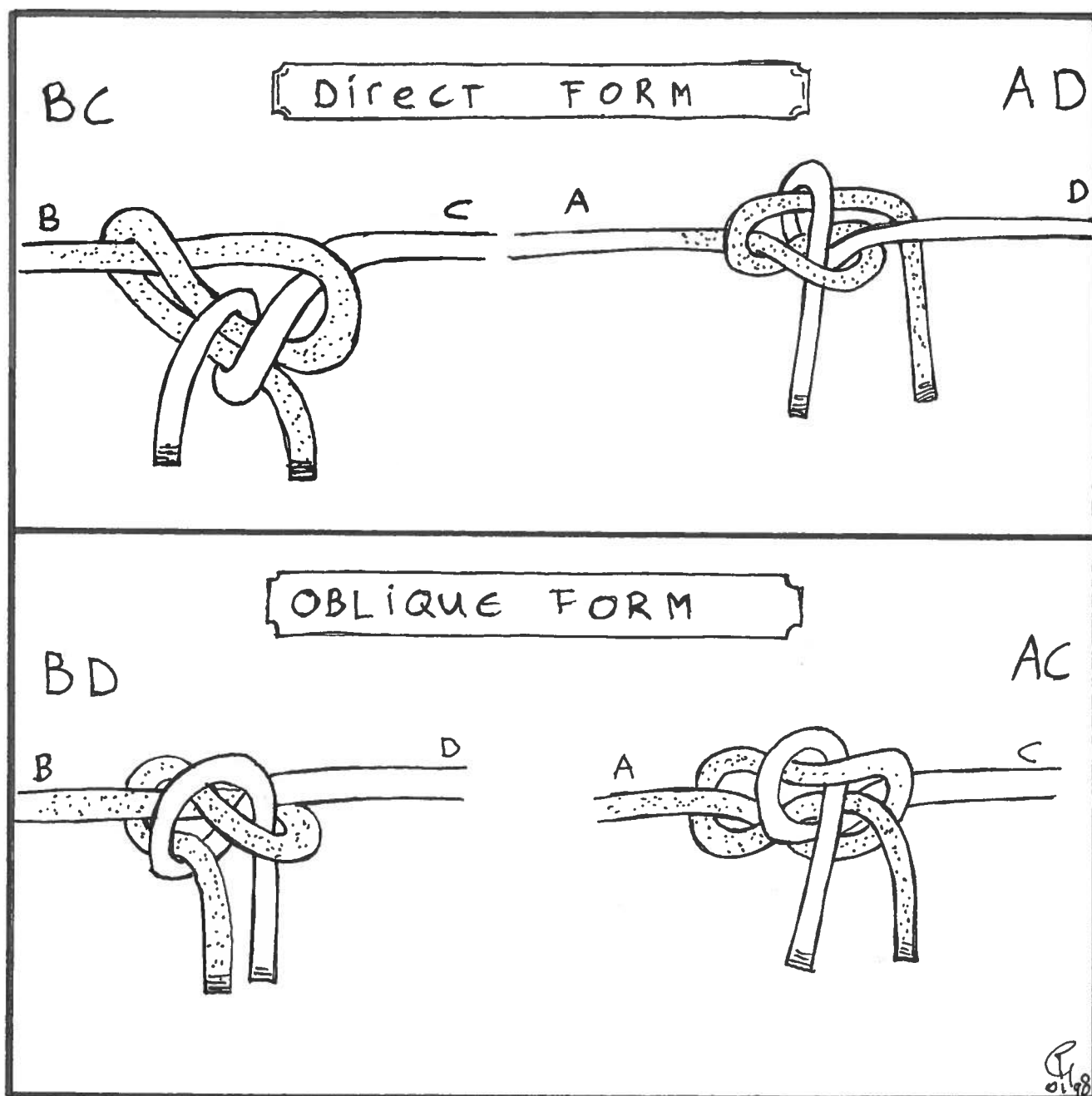
## De "Halve" (?) Karaaksteek En Zijn Vriendjes

In de tweede uitgave van zijn boek *Knots, Useful and Ornamental* (Bonanza Books, New York, 1933) toont George Russel Shaw op bladzijden 37 en 38 een zogenaamde *Half Carrick Bend*, een Halve Karaaksteek. Hij ontdekt die steek terwijl hij verbindingsteken volgens een bepaald patroon onderzoekt. De knoop komt niet voor in de eerste editie van zijn boek dat in 1924 uitkwam. Shaw geeft een paar varianten in de vorm van lussteken, maar bekijkt lang niet alle mogelijkheden. Hier bezien we welke andere mogelijkheden er zijn.

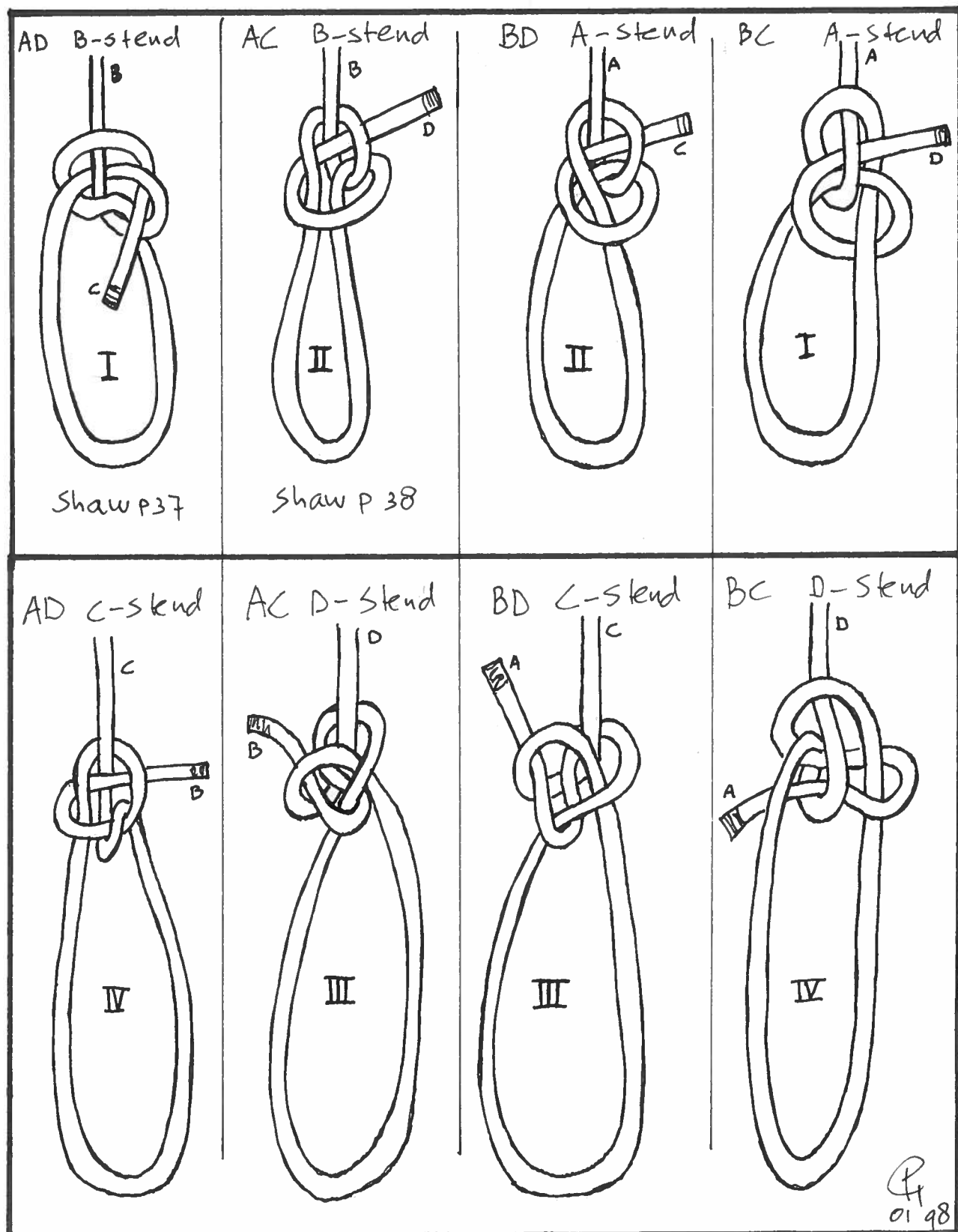
Allereerst zijn er twee mogelijkheden om de Half Carrick Bend naar een verankeringssteek te kapseizen. Al naar gelang men aan AB of CD trekt krijgt men onderstaande knopen.



Al naar gelang men BC, AC, BD of AD onder spanning zet krijgt men een van de onderstaande *twee* verschillende verbindingsteken. Zo hebben BC en AD een vorm waarbij de belaste parten "aan dezelfde kant" van de structuur zitten. Bij BD en AC wordt de structuur van verschillende zijden belast.

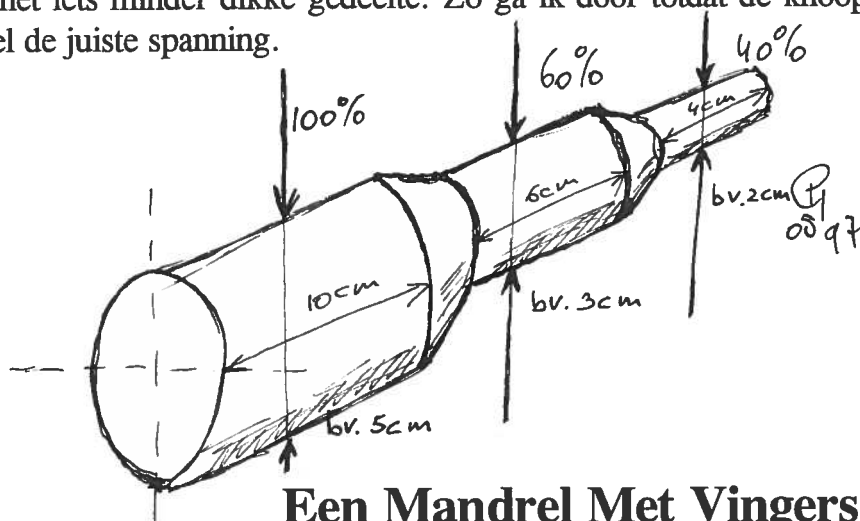


Op eenzelfde wijze kan men 4 verschillende lussteken vinden. Ze staan hieronder weergegeven. George Shaw toont er slechts twee van.



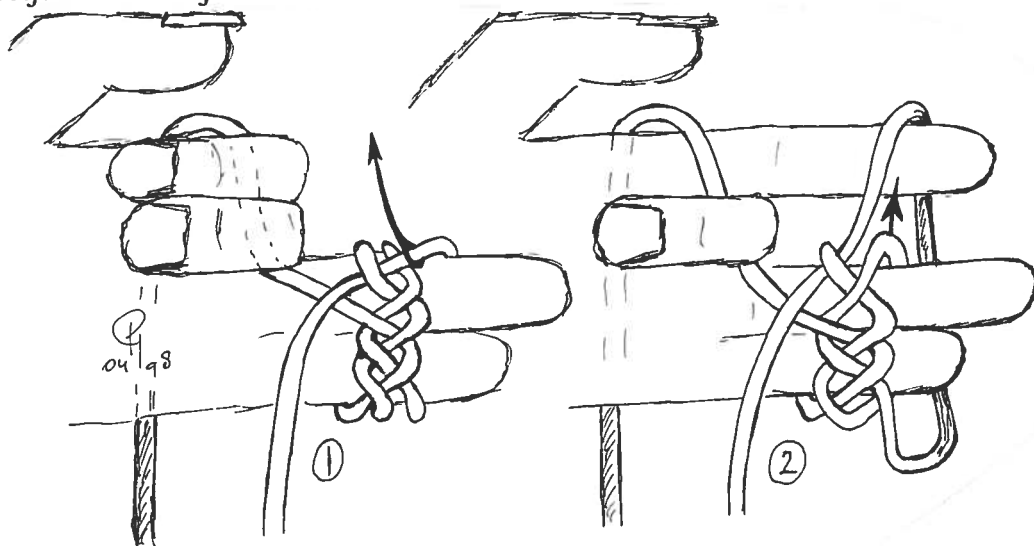
## Een Mandrel Met Stapjes Dean Westervelt (Acme/USA)

Als je Turkse Knopen bindt, dan is het vaak een heel gehannes met cylindertjes van verschillende dikte om de knoop netjes aangespannen te krijgen. Om dat probleem om te lossen heb ik op mijn draaibank een hele serie mandrels gemaakt van onderstaande type. Ik begin mijn knoop meestal erg los. Die komt dan op het dikste gedeelte. De volgende spanfase komt het iets minder dikke gedeelte. Zo ga ik door totdat de knoop de juiste diameter heeft, danwel de juiste spanning.



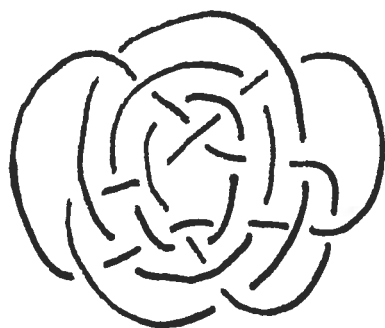
## Een Mandrel Met Vingers

Als ik zo naar Dean Westervelt's oplossing voor een vaak voorkomend probleem kijk, dan kan ik niets aan doen om aan een nog vaker voorkomend probleem te denken. Stel je hebt na oneindig veel gemuggel een Turks Knoopje van 3 parten en 4 bochten, maar het ding is te strak (en te scheef) om lekker te kunnen werken. Hoe dan de knoop losserder te krijgen? Ik doe dat altijd rond mijn vingers. Ik werk de eerste passage los genoeg om daar al mijn vingers doorheen te kunnen steken, werk de volgende passage los, leg die over mijn vingers en ga zo verder totdat de hele knoop weer los ligt. Ik hoop dat onderstaand plaatje m'n verhaal een beetje verduidelijkt.

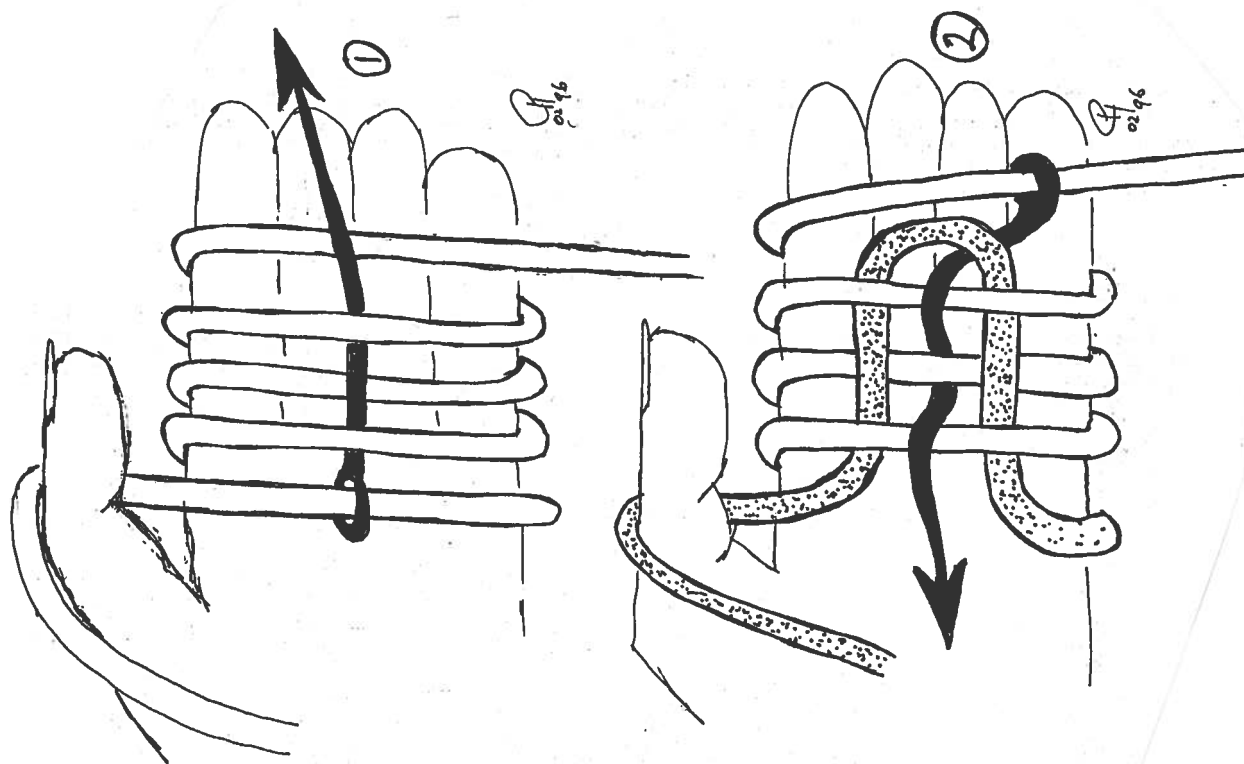


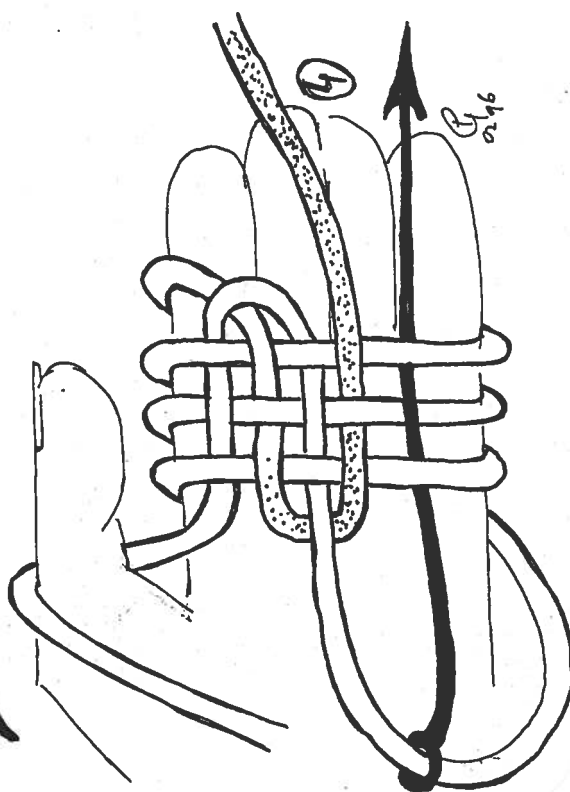
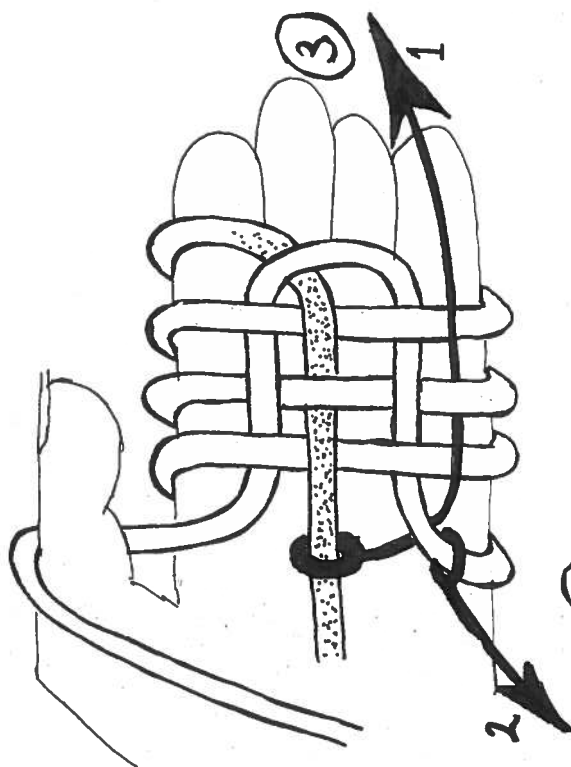
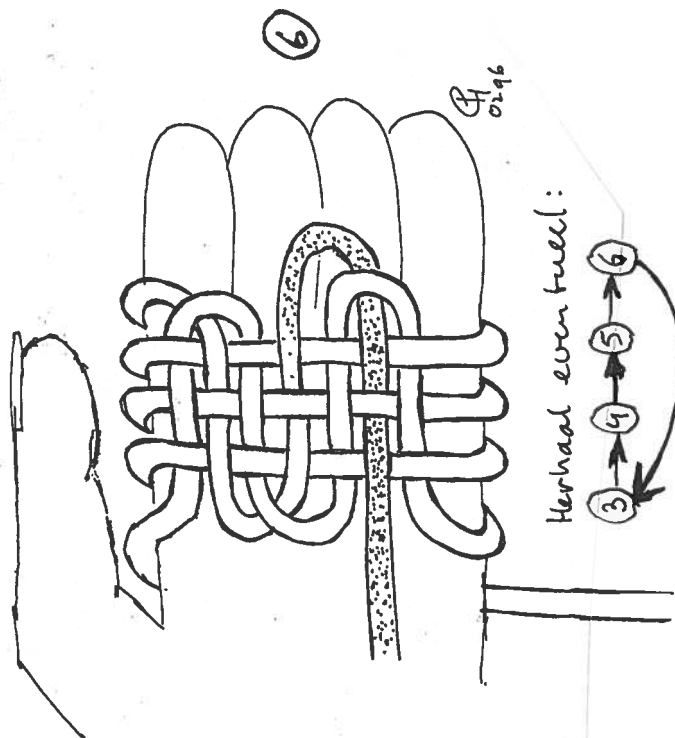
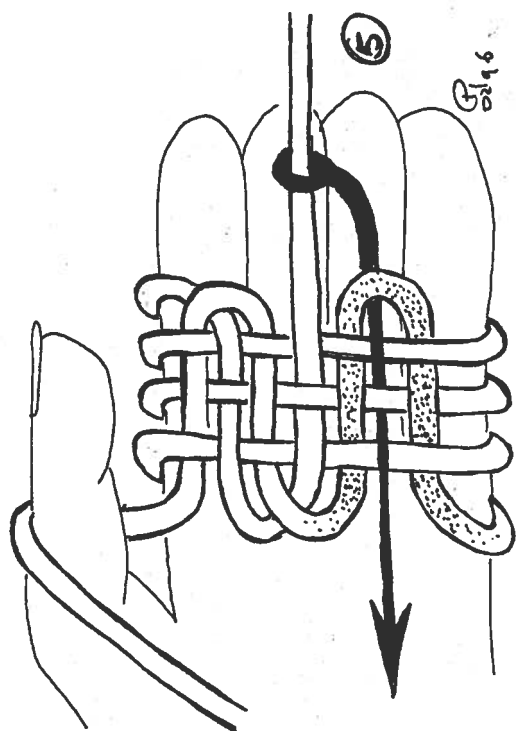
## Wat Je Uit Rasterdiagrammen Zaal Kunt Aflezen

Rond 1993 begon er in knopenland een A4-foldertje te circuleren dat *The Impossible Knot* was getiteld. De schrijver van het geheel, Brian Walsh uit Ipswich in Engeland, legde uit hoe hij om zijn hand een simpel knoepje maakte dat schijnbaar 5 bochten en 5 parten had. Niets onmogelijks, behalve dan dat de Wet van de Grootste Gemene Deler stelt dat Reguliere Knopen met die dimensies niet enkelstrengig kunnen zijn, maar uit 5 componenten zouden moeten bestaan. Hier is dus iets vreemds aan de hand, zou je geneigd zijn te zeggen.



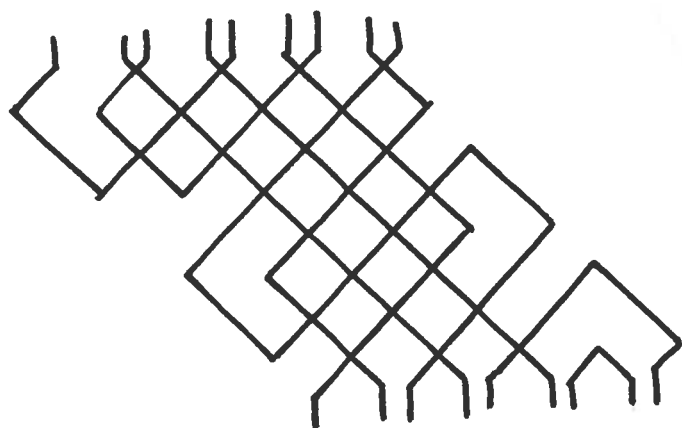
Laten we eerst eens Brian's knoepje maken. In de onderstaande figuren 1 tot en met 6 kun je zien hoe zo'n knoop je maken. Als je vervolgens naar de disc representatie kijkt, dat hier links gegeven is, dan blijkt dat knoepje een vreemde symmetrie te hebben. Hoewel het niet lekker om je hand ligt, ligt het iets beter om een bal. In KK5 hebben we Frans Masurel's Kirsten Knoop gezien die heel goed om een bal ligt, laten we straks die twee knopen eens vergelijken.



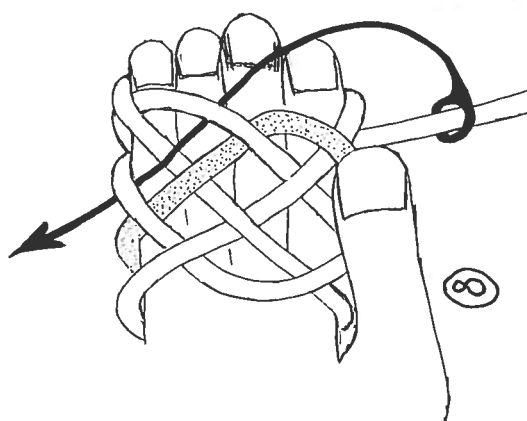
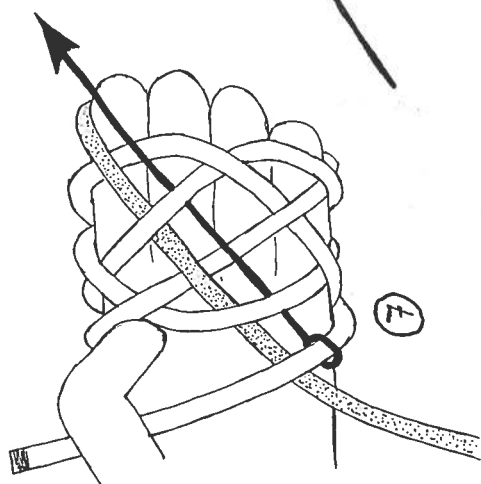
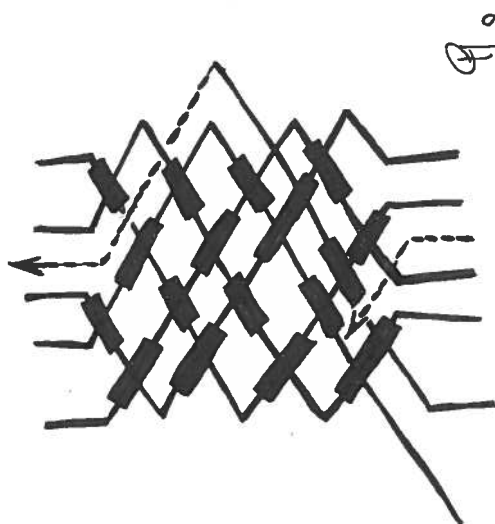
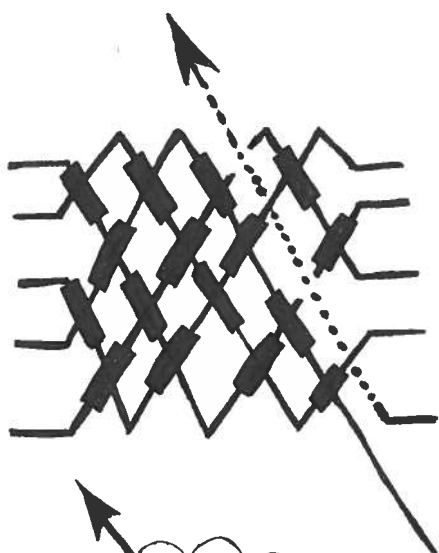


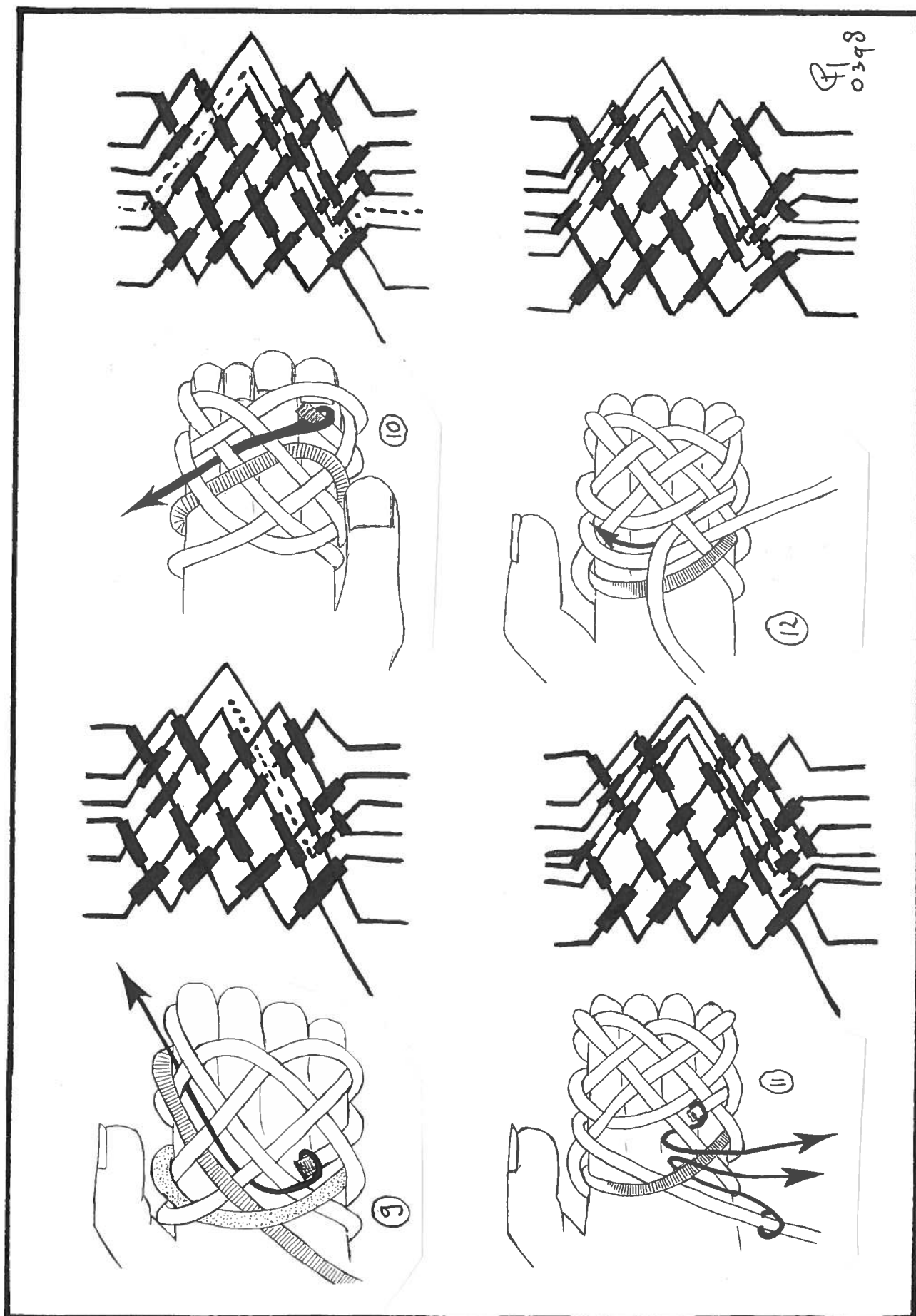


Zoals bekend wordt het Kirsten Knoopje vanaf een Dubbele Turkse Knoop basis ontwikkeld. Maak eerst een Reguliere Knoop van 5 parten en 4 bochten met een Casa kodering. Expandeer daarna de knoop volgens de figuren 7 tot en met 12. In het rasterdiagram naast de tekening zie je hoe de expansie vanaf de Dubbele Turkse Knoop plaatsvindt. Het lijkt net of je aan het verdubbelen geslagen bent (figs. 7 en 8), maar daar houdt je in fig. 9 mee op.



Als je dan naar het rasterdiagram behorende bij fig. 12 kijkt, dan zie je een merkwaardige combinatie van elementen uit Reguliere en Geneste knooprasters. Het geheel blijft echter zeer symmetrisch in vergelijking met het rasterdiagram van de knoop van Brian Walsh, waarvan het rasterdiagram hiernaast staat. Je kunt duidelijk zien dat de knoop van Brian het raster verwringen zal tijdens het aantrekken. Bovendien is het geen Reguliere Knoop, dus geldt de wet van de grootste gemene deler niet. Daarom is de knoop niet echt "impossible", maar dat wisten we allang .....



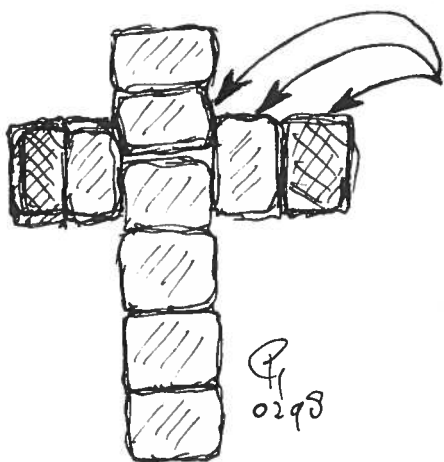


## Voor Hen Die Rotterdam Niet Gehaald Hebben.

In tjalk *de hoop*, op de kade naast het Maritieme Museum *Prins Hendrik* te Rotterdam was er op de laatste zaterdag van februari een bijeenkomst van knopenleggers. Aanwezig waren Ben Asberg, Leo van Dalsen, Jan Hoefnagel, Cornelis Kooiman, Ineke de Kok, Ria Luiten, Frans Masurel, Willem Mulder, Hans Nijdam, Bram Plokker uit Mexico, Albert Vlietstra en Cor Tieman. De tjalk had sinds mijn laatste bezoek grote veranderingen ondergaan. Door het hele schip heen hingen nu knooppeltjes uit de grote knoopverzameling van Jan Hoefnagel, waardoor de tjalk in feite tot een indrukwekkend knopenmuseum aan het veranderen is.

En wat valt er over die middag zoal te verhalen? Ik heb een lezingkje gegeven over zeemansknopen waarin ik probeerde om een plausibel antwoord te geven op de vraag waarom mensen stevast menen dat knopen van zeelieden afkomstig zijn? Aan de hand van eeuwenoude boerentechnologie probeerde ik aan te tonen dat touw, en bijgevolg dus ook knopen in al hun vormen, reeds lang voordat de mens naar zee trok bestonden. Knopen beginnen om een aantal redenen zo rond 1750 in de werken over zeevaartkunde op te duiken. Allereerst omdat touw belangrijk is in de zeevaart. Bovendien was er een opbloei van wetenschap. Omdat er in de zeevaartkringen niet alleen middelen waren om kennis op papier te zetten maar tevens een grote vraag naar kennis, zie je dan dat zeevaartkunde boeken (de enige geschreven) knoopbronnen worden. Dit beïnvloedt uiteindelijk de publieke opinie, die vervolgens abusievelijk meent dat (alle) denkbare knopen van zeevarenden afkomstig zijn.

En wat was er verder? Willem Mulder heeft de balbekleder met gat uit KK7 gemaakt rond een balletje met 50mm diameter met 2½ mm diameter lijn. Het exemplaar toonde onomstotelijk aan dat men vlakjes met een breedte van minstens 4 lijnen naast elkaar moet maken. Verdubbelen van het weefsel alleen is niet genoeg om de bal netjes te bedekken. Voor een verdubbeling zal een 30mm diameter bal geschikter zijn. Willem Mulder had ook een paar prachtige zelfgemaakte varianten op reeds bekende puzzels. Die komen in KK13, want in dit nummer van KK hebben we al enige andere puzzels.



Ineke de Kok was door Wout Bezemer, na zijn terugkeer uit Griekenland, een kruisje van zwarte wol met Diamant Knoopjes getoond. Ze had die nagemaakt en er een paar plaatjes van geschoten. Ineke liet ook het lesmateriaal zien van haar knoopklasje. Fraaie kleurenplaten van ingescande Turkse Knoop expansies en vlechtwerken. Ria Luiten had bij Donner's boekenzaak in Rotterdam een stapel van Geoffrey Budworth's *Knopen* gevonden voor een tientje per stuk. Frans Masurel had hetzelfde bij boekhandel de Slegte in Leiden gezien. Hans Nijdam is lid geworden en Albert Vlietstra toonde foto's van een knoop in het ankertouw van de in Portsmouth gelegen HMS *Warrior* (1860). Deze knoop staat al in KK13.

Alles bij elkaar dus een zeer geslaagd dagje knopoleggie. De komende maanden is er iedere laatste zaterdag zo'n bijeenkomst in *De Hoop*. Het volgende praatje is echter in september. Het wordt door Ria Luiten verzorgd en gaat over Japanse Kumihimo.

zondag 12 april 1998

Hallo Knooeknauwer!

Zoals beloofd hier een stukje over het weekend op Terschelling

Op Vrijdag 3 April `s morgens om 8.15 uur vertrokken naar Rotterdam. Heerlijk in de file arriveerde ik om 9.50 bij Leo van Dalsen om vandaar met zijn vieren naar Harlingen te vertrekken. Onderweg bij Leo zijn moeder even een bakje koffie en thee gedronken en we waren om 13.15 in Harlingen mooi op tijd voor de boot. Op de boot met een jongen en meisje zitten praten over het eiland en het knopen. Dat was heel gezellig.

In de folder stond dat de Jeugdherberg maar 500 m. van de boot was dus besloten we om te gaan lopen. Dat viel een beetje tegen daar het 1500 m. was! Toen konden we op ons gemak het eiland gaan verkennen om de andere dag tegen de mensen die dan pas kwamen te vertellen wat er zo hier en daar te zien was.

Zaterdag avond om 19.00 uur begon het knoop festijn bij het Klaas Knop Fonds. Het was enig om te zien hoe men hier de nodige jaren in de winter maanden de jeugd en soms ook wat volwassen mensen de kunst van het knopen bijbrengt. De meeste knopen die geleerd worden zijn de gebruiksknopen. Als je ziet hoe de kinderen in hun eigen woorden op schrijven hoe een knoop gemaakt wordt om later terug te kunnen lezen van "hoe was het ook al weer?", dan vind ik dat knap. Temeer omdat ik het zelf altijd moeilijk vind om zoiets goed onder woorden te brengen. De werkstukken die wij te zien kregen zagen er allemaal goed en netjes uit. Het was jammer dat we zelf niet zoveel bij ons hadden. Daar hadden ze wel op gerekend, maar volgend jaar zullen wij ze eens wat laten zien. Volgend jaar gaan we er echt weer heen. We hebben ook een opdracht gekregen we moeten een bordenkwast maken. Dan willen ze zien of we begrepen hebben hoe zo'n ding in elkaar zit. Dus bezoekers van Terschelling: aan het werk! We kunnen ze niet teleurstellen als we weer komen.

`s Avonds in de herberg nog heerlijk na gepraat over al dat we daar gezien hebben. We gingen om 02.30 uur naar ons bedje om de volgende dag met de boot van 12.30 uur terug te keren naar de vaste wal. Nou kunnen we na genieten van een heerlijk weekend op Terschelling

Knopen groetjes

Ineke de Kok

## Een Geknoopt Ringetje Uit Manilla

### Ineke de Kok (Dordrecht)

In Manilla, de hoofdstad van de Filipijnen, heb ik vorig jaar een ringetje gekocht. Het is gevlochten van een 1mm dik bamboe schilletje. Het vlechtwerkje past op een regulier raster van 9 parten en 11 bochten. De kodering is 2-pass Gaucho, want er zijn 4 banen met elk 2 gelijke kruisingen (zie de tekening hiernaast).

Met behulp van RK23 heb ik het algoritme bepaald. Dat staat hieronder. Als je goed kijkt naar de expansie van het knoopje, dan zie je dat het als volgt opgebouwd wordt:

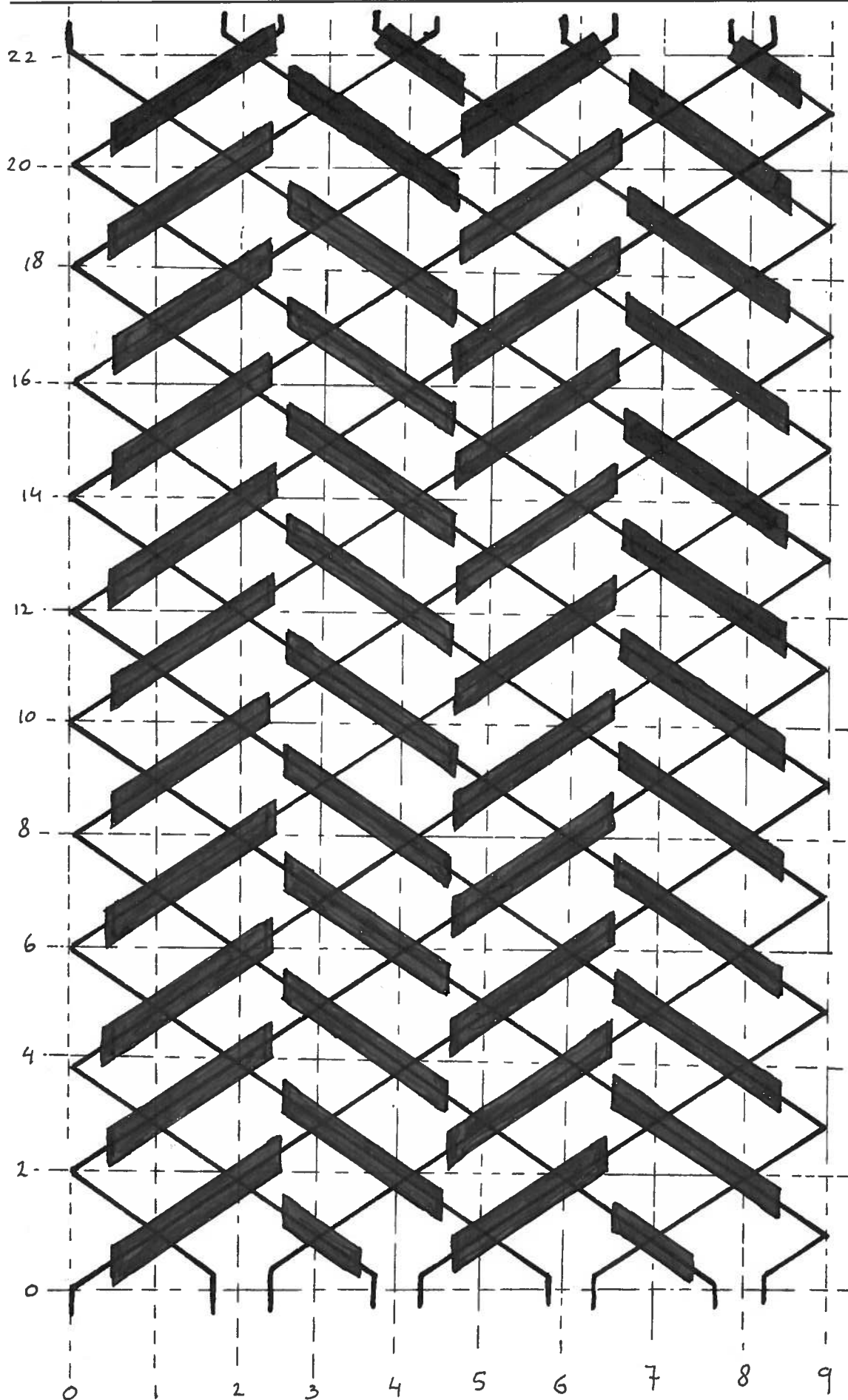
1/1 -> 1/2 -> 2/3 -> 3/4 -> 4/5 -> 5/6 -> 9/11

In een volgend artikel wil ik wat meer vertellen over die expansies.

**MANILLA KNOT P/B = 9/11 (Generated by PeGaSus)**  
**Start Braiding in an upward direction from grid position (0,0).**

```

1 L->R: FREE RUN.
2 R->L: FREE RUN.
3 L->R: FREE RUN.
4 R->L: o.
5 L->R: o.
6 R->L: o-u.
7 L->R: o-u.
8 R->L: o-u-o.
9 L->R: o-u-o.
10 R->L: o-u-o-u.
11 L->R: o-u-o-u.
12 R->L: o-u-o-u.
13 L->R: o-u-o-u.
14 R->L: 2o-u-o-u.
15 L->R: 2o-u-o-u.
16 R->L: 2o-2u-o-u.
17 L->R: 2o-2u-o-u.
18 R->L: 2o-2u-2o-u.
19 L->R: 2o-2u-2o-u.
20 R->L: 2o-2u-2o-2u.
21 L->R: 2o-2u-2o-2u.
22 R->L: 2o-2u-2o-2u.
```



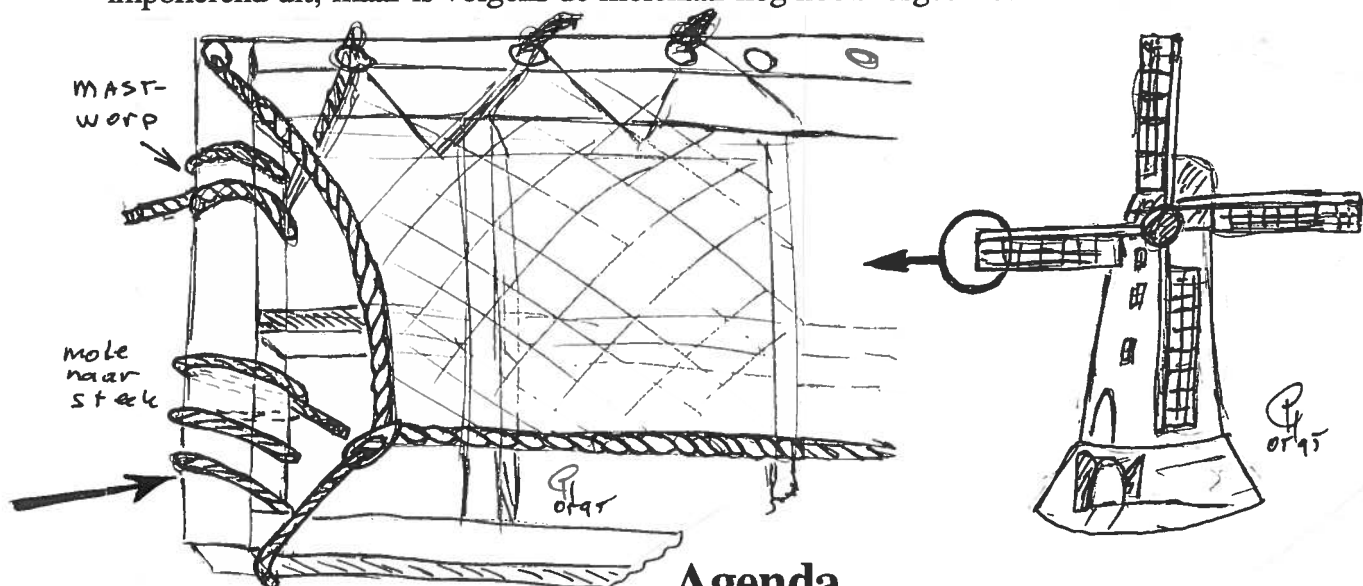
P  
04/98

**Wist Je Dat .....**

...lording van alles kan wezen? Soms is het zeer slap geslagen hennep touwwerk van meerdere garens. Men gebruikt het voor allerlei soorten pakking. Meestal maakt men dan een vierkante platting en kookt deze in talk. In *Zeevaartkunde* van C.L Maas uit 1906 staat op blz.67 een heel ander verhaal: het is driedraadsschiemansgaren.

**Een Molenaarsknoopje Uit Spui**

Molenaar Cappon uit het Zeeuws-vlaamse Spui toonde me hoe hij de zeilen aan de wieken vastzet. Het voorlijk wordt gewoon vastgemaard en met een Mastworp vastgezet. Het oog tussen achter- en onderlijk heeft een aangespliste schoot waarmee men enige slagen rond de wiek maakt alvorens het d.m.v. een Halve Steek te vergrendelen. Het ziet er allemaal niet zo imponerend uit, maar is volgens de molenaar nog nooit losgeschoten.

**Agenda**

Iedere laatste zaterdag van de maand is er in tjalk *De Hoop* die op de kade staat nabij het Maritieme Museum *Prins Hendrik* te Rotterdam tussen 11.00 en 16.00 uur een bijeenkomst van knopenleggers. Iedereen is van harte welkom. Wil je meer weten, bel dan de kontaktpersoon: Jan Hoefnagel tel.

Zaterdag 16 mei: Voorjaarsbraderie te Ridderkerk. In en om winkelcentrum Vlietplein van 10.00 tot 16.00 uur: knopenstandje van Ineke de Kok.

Zaterdag 30 mei: Markt te Alblasserdam op het Scheldeplein van 09.30 tot 17.00 uur: knopenstand van Ineke de Kok.

12-13 juni: Baggerfestival te Sliedrecht. Vrijdags van 14.00 tot 21.00 uur. Zaterdags van 10.00 tot 17.00 uur: knopenkraam van Ineke de Kok.

12-13 september: Schippertjesdagen te Warmond: knopenstandje van Ineke de Kok.

28 september: Mar. Museum te Rotterdam: lezing over Kumihimo door Ria Luiten.

**DE VOLGENDE KNOOPEKNAUWER KOMT IN AUGUSTUS.  
TOT DAN!**